

TİCARET HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN AVUKATLIK ŞİRKETLERİ*

ATTORNEY PARTNERSHIPS FROM A COMMERCIAL LAW PERSPECTIVE

Ahmet Fatih ÖZKAN**

Özet: Avukatlığın bir serbest meslek olması sonucu avukatlar, tek başlarına çalışabilecekleri gibi birlikte de faaliyet gösterebilirler. Avukatlığın kamu hizmeti olarak nitelendirilmesi karşısında kanun koyucu, ortaklık ilişkisine dayalı olarak çalışma arzusunda olan avukatlar için “avukatlık ortaklığı” modelini ihdas etmiş, mesleğin ticaret şirketleri bünyesinde yürütülmesine ise bugüne kadar imkân tanımamıştır. Ancak bu durumun değişmeye başladığı, bu doğrultuda avukatlıkta şirketleşmenin ve şubeleşmenin önünün açılmasına yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda (TTK) düzenlenen şirket tiplerinin, bünyelerinde hiçbir değişiklik yapılmaksızın doğrudan avukatların kullanımına sunulması, avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü birtakım hususlar nedeniyle mümkün görünmemektedir. Bu yüzden söz konusu hususlar göz önünde bulundurularak avukatlık şirketinin, esas alınacak şirket tipine ilişkin TTK’da yer alan düzenlemelerden ne ölçüde farklılaşacağına tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu makalede avukatlık şirketinin tasarlanması kapsamında birtakım değerlendirme ve önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: “Avukatlık Şirketi”, “Avukatlık Ortaklığı”, “Avukatlıkta Şirketleşme”, “Adi Ortaklık”

Abstract: As part of being a freelance occupation, attorneys may work alone or together with others. Because the legal practice for attorneys constitutes a public service, the lawmaker created the “attorney partnership” model for attorneys who would like to work as partners, but has not allowed the commercialisation of legal practice through the use of companies to date. This has begun to change following the developments that enable the setting up of companies and opening of branches by attorneys. Certain issues that are peculiar to attorneys and their legal practice make the use of the existing company types in the Turkish Commercial Code no: 6102 (TCC) unlikely for attorneys, unless necessary amendments are

* Bu yazı araştırma ve yayın etiğine uygundur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, af.ozkan@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2277-072X, Makalenin Gönderim Tarihi: 10.06.2020, Kabul Tarihi: 10.06.2020

made. For this reason, it is important to determine to what extent the company model for attorneys would differ from the features of the existing company types in the TCC in the light of those issues. This article analyses the design of the company model for attorneys and makes certain recommendations in this respect.

Keywords: “Attorney Partnership”, “Commercialisation of Legal Practice for Attorneys”, “Ordinary Partnership”

GİRİŞ

Serbest meslek faaliyetlerinin, özellikle de avukatlığın bir ortaklık/şirket çatısı altında yapılması konusu gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde tartışmalara yol açmıştır. Esasen avukatlığın bir serbest meslek olması sonucu avukatlar, mesleklerini tek başlarına icra edebilecekleri gibi meslektaşlarıyla birlikte de faaliyet gösterebilirler. Avukatların uzmanlaşarak mesleğe ve hukuka daha fazla katkıda bulunabileceği, örgütlenmiş ve kurumsallaşmış bir avukatlığın bireylere daha fazla güven verebileceği, geniş bir kadro ile avukatlık mesleğinin daha güvenli ve verimli bir ortamda yapabileceği, avukatlık bürosunun gerektirdiği giderlerin paylaşılabilmesi, ödenecek vergilerin indirilebileceği gibi düşüncelerle avukatların ortak çalışması destek bulmuştur.¹ Diğer taraftan avukatların ortak çalışması, özellikle de bunun tüzel kişiliği haiz bir ortaklık çatısı altında gerçekleşmesi; ortaklığın kâr amacı güderek kamu hizmeti olan avukatlık mesleğini ticari bir faaliyet haline getireceği, ticari amaçları ön plana çıkarabileceği, böylece mesleğin özellikleriyle bağdaşmayacağı, iş sahibi için güvence oluşturan avukatın kişisel mesleki sorumluluğunu ortadan kaldıracığı gibi düşüncelerle eleştirilmiştir.² Ortak çalışmaya izin verilse dahi avukatlık mesleğinin büyük kurumsal ortaklıklar yerine, birbirini iyi tanıyan ve birbirine güvenen az sayıdaki avukat tarafından yapılması gerektiği ileri sürülmüştür.³

Avukatların ortak çalışmasının hukuki altyapısı, esasen uzunca bir geçmişe sahiptir. 1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu (AvK),

¹ Semih Güner, *Avukatlık Hukuku*, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 759; Kemal Hakimoğlu, “Avukatlıkta Ortak Çalışma ve Uzmanlaşma”, *Hukuk Kurultayı 2000*, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2000, s. 246.

² Güner, s. 759.

³ Ömer Lütfi Peker, “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Avukatlık Ortaklığı”, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007, s. 299.

“ortak avukat bürosu” çatısı altında avukatların birlikte çalışmalarına imkân tanımaktaydı. Ortak avukat bürosu, birden fazla avukatın aynı büroyu paylaşmasına dayanan, adi ortaklık temelli bir model olarak düzenlenmişti. Avukatlıkta ortak çalışmayı daha kurumsal bir temele oturtmak ve tüzel kişilik bünyesinde yapılmasını sağlamak üzere 2001 yılında 4667 sayılı Kanun ile AvK’da değişiklik yapılarak, “avukatlık ortaklığı” müessesesi getirilmiştir. Avukatlık ortaklığı, birden fazla avukatın mesleğini birlikte yürütmek üzere oluşturdukları, tüzel kişiliği haiz bir model olarak düşünülmüştür. Avukatlık ortaklığının 20 yıl kadar uygulanmasının ardından, avukatlıkta ortak çalışmayı mümkün kılan başkaca modeller geliştirilmeye başlanmıştır. Kamuoynuna intikal eden bir kanun taslağına göre “avukatlık limited şirketi” ve “avukatlık anonim şirketi” adı altında iki yeni model tasarlanmış, böylece avukatlık mesleğini yürütmek üzere şirketleşmeye ve şubeleşmeye imkân tanınmıştır.⁴ Taslakta mevcut avukatlık ortaklığı modeli de baştan aşağıya değiştirilerek, tüzel kişiliği bulunmayan bir ortak avukat bürosuna indirgenmiştir. Söz konusu taslak ile birlikte avukatlıkta şirketleşme konusu yeniden gündeme gelmiştir.

Avukatlıkta şirketleşmeye izin verilip verilmeyeceği, sonuç itibarıyla kanun koyucunun tercihi olacaktır. Kanun koyucunun bu yönde bir irade göstermesinin ardından ise avukatlık şirketi modelinin nasıl oluşturulması gerektiği tartışmaya açılacaktır. Avukatların birlikte çalışmasını mümkün kılan model ister “avukatlık ortaklığı”, isterse “avukatlık şirketi” olarak nitelendirilsin, yapısal özellikleri gereği ti-

⁴ Yargı reformu çalışmaları kapsamında Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu ve Adalet Bakanlığı’nın 2021 yılı içinde AvK’da değişiklik öngören bir kanun taslağı hazırlaması ve Meclise sunması hedeflenmektedir. Hazırlanacak taslakta avukatların ortak çalışmasına ilişkin yeni birtakım düzenlemelerin de yer alacağına, öngörülen yenilikler arasında “avukatlık şirketi”nin kurulmasına imkân tanınacağına ve yurt içinde ve yurt dışında şube açılabilmesine izin verileceğine dair haberler kamuoyuyla paylaşılmıştır. Kaynak: <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/avukatlik-kanunu-2020-gundeminde-6203579> (Erişim tarihi: 05.05.2020). Bu bağlamda çeşitli mecralarda “Avukatlık Kanunu Taslağı” adı altında yeni hazırladığı iddia edilen bir çalışma paylaşıldığına rastlanmaktadır. Bkz. <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Duyurular/Avukatlik%20Kanunu%20tasla%C4%9El.pdf> (Erişim tarihi: 05.05.2020). Ancak Adalet Bakanlığı tarafından yapılan açıklama uyarınca söz konusu taslağın önceki hükümetler tarafından hazırlandığı, 2014 yılında baroların ve üniversitelerin görüşlerine sunulduğu ve hâlihazırda Bakanlığın bir çalışmasını yansıtmadığı ifade edilmiştir. Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/adalet-bakanligindan-avukatlik-kanun-taslagi-baslikli-metne-iliskin-aciklama/1828286> (Erişim tarihi: 05.05.2020).

caret şirketleriyle birtakım benzerlik ve farklılıklara sahip olacaktır. Bu husus avukatların şirket şeklinde birlikte çalışmalarını mümkün kılan modellerin, şirketleşmenin avukatlık mesleğiyle veya meslek etiğiyle bağdaşır bağdaşmadığı gibi salt avukatlık hukukuyla ilgili tartışmalar haricinde, ticaret hukuku perspektifinden de ele alınmasını gerektirmektedir. Şu hâlde avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü hususlar göz önünde bulundurularak avukatlık şirketinin, mevcut şirket tiplerine ilişkin TTK'da yer alan esaslardan ne ölçüde farklılaşacağına tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu makalede, mevcut avukatlık ortaklığı modelinden hareketle belli konu başlıklarından yola çıkılarak, ilerleyen dönemde avukatlıkta yepyeni bir ortak çalışma modeli oluşturabilecek avukatlık şirketlerine ilişkin birtakım değerlendirme ve önerilerde bulunmaktadır.

1. AVUKATLIK ORTAKLIĞI KAVRAMI

1.1. Avukatlıkta Ortak Çalışma

Avukatlık mesleği; hukuki ilişkilerin düzenlenmesi, hukuki konu ve uyuşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesi ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasının her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlanması olarak tanımlanabilir (AvK m.2/1). Avukatlığın bir serbest meslek olması sonucu avukatlar, tek başlarına çalışmak suretiyle mesleklerini bireysel olarak yapabilirler. Bununla birlikte, ortak çalışarak mesleğin birlikte icrası da mümkündür. Avukatların ortak çalışması, dar anlamda birden fazla avukatın aynı büroyu paylaşması, büronun işletilmesinden doğan giderlere katılması şeklinde anlaşılabilir. Esasen mevzuat, bu tarz bir ortak çalışmaya engel olmamaktadır. Bu bağlamda, AvK'nın 44. maddesinin 4667 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki ilk halinde dahi avukatların, "ortak avukat bürosu" çatısı altında birlikte çalışmalarına imkân tanınmıştı. Ortak avukat bürosu, tüzel kişiliği haiz olmayan bir birim olarak tasarlanmış ve mesleğin ortaklaşa yapılmasının serbest meslek faaliyeti olduğu ve ticari sayılmadığı hükmüne bağlanmıştı. Ortak avukat bürosu, daha ziyade birden fazla avukatın aynı büroyu paylaşması şeklinde düşünülmüş bir modeldi.⁵

⁵ Ortak avukat bürosu modelinde her avukatın işi ayrı olup, ortaklık sadece büro kullanımı ve büro giderleriyle sınırlı olmakta, kendi aralarındaki paylaşım ölçüt-

Avukatların ortak çalışması her ne kadar ortak avukat bürosu çatısı altında her daim mümkün olsa da esasen ortak çalışma yalnızca aynı büroyu paylaşmaktan öte bir kavramdır. Geniş anlamıyla yorumlandığında ortak çalışma, avukatların bir ortaklık örgütlenmesi kapsamında, aynı amaç uğruna birlikte çaba sarf etmeleri anlamına da gelebilir. Geniş anlamıyla ortak çalışma, belli bir kurumsallığın, örgütlenmenin varlığını gerektirmektedir. Kurumsallık; ortaklık için bir vizyon belirlenmesi ve misyon seçilmesi, ortakların ortaklıkta sahip olacağı işlevler, her bir ortağın çalışma esasları, üstlenilen işlerin nasıl yapılacağı, koyulacak sermaye, ortak çalışmadan elde edilen gelirin paylaşımı, ortaklık kapsamında yapılan çalışmanın bir ücrete bağlanıp bağlanmayacağı, hesaplar ile dava ve işlerin denetimi, yaptırımlar gibi hususların⁶ uzun vadeli bir ortaklık kurmak isteyen avukatlarca kararlaştırılmasını ve somut birtakım kural ve kaidelere bağlanmasını gerektirmektedir. Bu ise salt büro ortaklığından daha kurumsal bir örgütlenmeye olan ihtiyacı göstermektedir. Bu ihtiyacı gidermek üzere gerek dünyada gerekse Türkiye’de avukatların mesleklerini birlikte gerçekleştirebilmelerine olanak tanıyan çeşitli modellerin geliştirildiği görülmektedir.

1.2. Avukatlık Ortaklığı Modeli ve Tarihsel Gelişimi

1969 tarihli bir kanuni düzenleme olan AvK’da düzenlenen ortak avukat bürosu modeli, ortak çalışmayı hayata geçirmiş olsa bile kurumsallıktan uzak olması nedeniyle daha gelişmiş bir modele duyulan ihtiyaca cevap verememişti. Bu ihtiyacı karşılamak üzere TTK’da düzenlenen ticaret şirketlerinin, ortaklık ilişkisine dayalı olarak çalışma arzusunda olan avukatlarca tercih edilmesinin uygun olabileceği düşünülebilir. Ancak AvK’da avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olarak nitelendirilmesi (AvK m.1) ve tacir olmanın da avukatlıkla birleşme-

lerine göre büro giderleri bölüşülmektedir. Başka bir deyişle bu model, büro ortaklığına dayanmaktadır. Güner, s. 760. Ortak avukat büroları, sadece yer ve genel gider paylaşımına dayalı, herkesin işini takip ettiği bürolar veya birden fazla avukatın bir adi şirket şeklinde oluşturdukları çalışma için ortak olduğu bürolardır. Hakimoğlu, s. 245. Ortak avukatlık bürosu halinde çalışan avukatlar, büro giderlerini azaltmak ve büro çalışmasını daha akılcı biçimlendirebilmek amaçlarıyla ortak bir büroya sahip olmaktadır. Diğer bakımlardan bir ortaklık söz konusu değildir. Meral Sungurtekin Özkan, Avukatlık Mesleği: Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 4. Bası, Barış Yayınları, İzmir 2013, s. 189.

⁶ Peker, s. 301.

yen bir iş olarak düzenlenmesi (AvK m.11) karşısında,⁷ ortak çalışmak isteyen avukatların şirket biçiminde örgütlenmesi düşüncesi kabul görmemişti.⁸ Dolayısıyla tarihsel süreçte, bir taraftan avukatların ortak çalışmasına imkân verecek, diğer taraftan da avukatlığın kamu hizmeti olma niteliğini zedelemeyecek ve avukatlığı ticari iş haline getirmeyecek yeni bir müessesenin varlığı gerekmektedir. Bu doğrultuda 02.05.2001 tarih ve 4667 sayılı Kanun⁹ ile AvK'nın 44. maddesinde değişiklik yapılarak “avukatlık ortaklığı” modeli Türk hukukuna dâhil edilmiştir. Bu kanun değişikliğiyle birlikte ortak avukat bürosu, “aynı büroda birlikte çalışma” olarak yeniden düzenlenmiş ve avukatların birlikte çalışmasının, tüzel kişiliğe sahip “avukatlık ortaklığı” adı altında yepyeni bir örgütlenme kapsamında gerçekleştirilmesine kapı aralanmıştır.

Bilindiği üzere tüzel kişilik oluşturulması noktasında sınırlı sayı ilkesi (*numerus clausus*) geçerli olup, kanun koyucunun belirlediği türler dışında, tarafların kendi iradeleri ile yeni bir tüzel kişilik tipi meydana getirmeleri mümkün değildir.¹⁰ AvK m.44'te yapılan değişiklikle birlikte kanun koyucu mevcut tüzel kişilerden farklı, yepyeni bir tüzel kişi türü öngörmüştür. 4667 sayılı Kanun'dan önce tüzel kişiliği haiz bir şekilde avukatlarca ortaklık kurulup kurulamayacağı tartışılmıydı. Tartışmalar kapsamında genel itibarıyla bu türden bir ortaklığa kanun tarafından tüzel kişilik tanınmadığı, bu yüzden de tüzel kişiliğin söz konusu olamayacağı görüşü hâkimdi.¹¹ Ancak 4667 sayılı Kanun tartışmalara son vermiş ve avukatlık ortaklığını, “aynı baroya kayıtlı bir-

⁷ Bununla birlikte avukatlar, AvK m.12/f gereği anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ortağı, yöneticisi ve denetçisi olabileceği gibi, komandit şirketlerde komanditer ortak olarak da yer alabilirler.

⁸ 4667 sayılı Kanun'dan önce limited şirket şeklinde kurulan bir avukatlık ortaklığı deneyimi, ortaklığın tacir olarak nitelendirilmesi ve ticaret şirketlerinin baroya kaydedilemeyecek ve yalnızca avukatların yapabileceği işlerle ilgilenmeyecek olması nedenleriyle, İstanbul Barosu Disiplin Kurulu tarafından şirket kurmuş avukatlara disiplin cezası verilmesiyle sonuçlanmıştı. Güner, s. 760-761; Sungurtekin Özkan, s. 191.

⁹ RG tarih: 10.05.2001, no: 24398.

¹⁰ Kemal Oğuzman/Özer Selici/Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 16. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s. 263; Hüseyin Hatemi/Burcu Kalkan Oğuztürk, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 87; Mustafa Dural/Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler Hukuku*, 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 212.

¹¹ İbrahim Arslan/Mücahit Ünal, “Avukatlık Ortaklığının Diğer Ortaklık Türleri ile Karşılaştırması ve Hukuki Niteliği”, *SÜHFD*, C: 16, S: 1, s. 59-60.

den çok avukatın bu Kanun'a göre mesleklerini yürütmek için oluşturdukları tüzel kişilik" olarak tanımlamak suretiyle, tüzel kişilik unsurunu açık ve net bir biçimde ortaya koymuştur. Dolayısıyla avukatlık ortaklıkları, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m.48 uyarınca gerçek kişilere özgü özellikler dışında bütün haklara ve borçlara sahip olabilecektir.

AvK'nın 44. maddesinde avukatlık ortaklıklarının niteliği, kuruluş esasları, işleyişi, unvanı, üçüncü kişilerle olan ilişkileri, ortaklığı oluşturan avukatların hak ve borçları, sorumluluk, ortaklık payları ve pay devirleri ve uyuşmazlık çözümü gibi konulara yer verilmiştir. Bu yeni modelin hayata geçirilmesini sağlamak üzere yine 2001 yılı içerisinde ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanmış ve avukatlık ortaklıklarının kuruluşuna, işleyişine ve sona ermesine ilişkin kuralları belirlemek amacıyla "Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği" (AOY) yürürlüğe girmiştir.¹² AOY, Türkiye'de kurulacak avukatlık ortaklıkları ile Türkiye'de salt yabancı hukuk sistemleri ve milletlerarası hukuk konularında danışmanlık hizmeti vermek üzere kurulabilecek olan yabancı avukatlık ortaklıkları hakkında usul ve esasları içermektedir. Buna ek olarak, AvK ve AOY'de bahsi geçen ve avukatlık ortaklıklarının kurulması açısından gerekli olan "Avukatlık Ortaklığı Tip Ana Sözleşmesi", Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından hazırlanarak yayınlanmıştır.¹³

1.3. Avukatlık Ortaklığının Hukuki Niteliği

AvK'nın 44. maddesinin gerekçesinde avukatlık ortaklığının, "kendine özgü oluşu ve diğer sermaye ve şahıs şirketlerinden farklı olması nedeniyle bazı temel yasalarda öngörülen ortaklıklardan farklı bir düzenlemeyi" zorunlu kıldığı ifade edilmiştir. 4667 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ise avukatlık mesleğinin özellikleri ve avukatların yalnızca AvK'nın 35. maddesinde sayılan işleri yapabilecekleri dikkate alınarak oluşturulan avukatlık ortaklığı modelinin, "Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ve amacı iktisadî olan şirket nevilerinden birini" oluşturmadığı ortaya konulmuştur. Esasen TTK'nın 124. maddesinde "kollektif şirket", "(adi) komandit şirket", "anonim şirket", "sermayesi paylara bölün-

¹² RG tarih: 25.11.2001, no: 24594.

¹³ Tip Ana Sözleşme, TBB'nin 24.12.2001 tarih ve 2001/46 sayılı genelgesi ile hazırlanmıştır. Bkz. http://d.barobirlik.org.tr/mevzuat/avukata_ozel/avukatlik_kanunu/ornekler/av_ort_sozl_ornegi.pdf (Erişim tarihi: 11.05.2020)

müş komandit şirket”, “limited şirket” ve “kooperatif şirket” olmak üzere altı farklı ticaret şirketi türüne yer verilmiştir. Şirketler hukuku öğretisindeki hâkim görüş, ticaret şirketlerinin sınırlı sayıda olduğudur.¹⁴ Bu bağlamda 124. maddede sayılmayan herhangi bir modelin, ticareti şirketi olması *de lege lata* mümkün değildir. 1926 tarih ve 865 sayılı Ticaret Kanunu’ndan bu yana yeni bir şirket türü de ihdas edilmemiştir. Sonuç olarak avukatlık ortaklığının, mevcut haliyle TTK anlamında bir ticaret şirketi olmadığı açıktır. Avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesi halinde ise TTK m.124’te sayılan şirketlerden bir veya birkaçı, özellikle de limited ve anonim şirketler, tercih edilerek avukatlık şirketi oluşturulabilecektir.

İlaveten, 4667 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde “*amacı yine iktisadî olan ve fakat tüzel kişiliği bulunmayan Borçlar Kanunu’ndaki adi şirket kurmak suretiyle avukatlık hizmetini yürütmelerinin meslekle bağdaşmayacağı göz önünde bulundurularak, kendine özgü bir avukatlık şirketi modeli*”nin oluşturulduğu belirtilmiştir. Buradan hareketle avukatlık ortaklığının, örtülü bir biçimde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda (TBK) düzenlenen “adi ortaklık” modelinden de farklı olduğu ortaya konulmuştur. Her ne kadar TBK m.620/2 uyarınca bir ortaklığın, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşımaması durumunda adi ortaklık hükümlerine tabi olacağı ifade edilmişse de bu hüküm daha ziyade aynı büroda birlikte çalışma modeli açısından uygulanabilir niteliktedir.¹⁵ Zira avukatlık ortaklığının tüzel kişiliğe

¹⁴ Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku: II. Şirketler Hukuku, 2. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s. 87; Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 7; Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, 12. Bası, Beta Basım, İstanbul 2017, s. 48; Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 167; Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 108; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Bası, Dora Yayınevi, Bursa 2018; Selma Çetiner/Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 270; Jale Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku, C. 1, 14. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2018, s. 530.

¹⁵ 4667 sayılı Kanun öncesi dönemde de avukatların, adi ortaklık modeline uygun olarak mesleki faaliyetlerini birlikte yürütebilmelerinin mümkün olduğu, zira kanuna ve ahlaka aykırı olmamak kaydıyla her türlü amaç için kurulabileceği kabul edilen adi ortaklık modelinin, hukuki yardım sağlama amacıyla da tercih edilebileceği ifade edilmekteydi. Taylan Arıhan/Aslı Koçak, “Avukatlıkta Ortak Çalışma”, *Ankara Barosu Dergisi*, S: 1997/2, s. 18. Gerçekten de adi ortaklık, avukatlık ortaklığından ziyade aynı büroda birlikte çalışma modelinin bünyesine daha uy-

sahip olması nedeniyle bu hüküm teknik olarak uygulama alanı bulamayacaktır. O halde hukuki niteliği itibarıyla avukatlık ortaklığının, öğretide de kabul edildiği üzere tüzel kişiliği bulunan, mesleki çalışmayı konu alan ve kendine özgü birtakım özellikleri barındıran (*sui generis*) bir ortaklık olduğu söylenebilir.¹⁶

4667 sayılı Kanun'un kanunlaşma sürecinde Bakanlar Kurulu tasarısının Meclis Adalet Komisyonunca değiştirilmeden önceki halinde "avukatlık ortaklığı" yerine, "avukatlık şirketi" ibaresi benimsenmişti. Bu ibarenin kanunun nihai halinde yer almamasının nedeni olarak genel gerekçede avukatlık ortaklığının, "diğer sermaye ve şahıs şirketleri ile özde olan farklılığın isimde de korunmak istenmesi" düşüncesi gösterilmişti. "Şirket" ibaresinin ticaret şirketlerini ve adi şirketi çağrıştırabilecek olması nedeniyle, avukatlık ortaklığının kendine özgü, yeni bir tür olduğu vurgulanmak için "ortaklık" ibaresi tercih edilmişti. Esasen "şirket" ve "ortaklık" terimlerinin TTK m.1531 uyarınca eş anlamlı ve birbirlerinin yerine kullanılacak sözcükler olması nedeniyle, "avukatlık ortaklığı" ve "avukatlık şirketi" ibareleri arasında da normal şartlar altında bir fark olmayacaktı.¹⁷ Ancak avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesi ve avukatlık ortaklığının tüzel kişiliği bulunmayan aynı büroda çalışma modeline dönüştürülmesi durumunda, "avukatlık ortaklığı" ve "avukatlık şirketi" ibareleri eş anlamlı olmaktan bir hayli uzak olacaktır. Diğer taraftan, avukatlık ortaklığının, TMK'daki "miras ortaklığı" (m.640 vd.) ve "mal ortaklığı" (m.256 vd.) gibi içerisinde "ortaklık" ibaresi geçip de tüzel kişiliği haiz olmayan müesseselerden farklı olduğu tartışmadan uzaktır.

gundur. TBK'daki adi ortaklık hükümlerinin pekâlâ uygulanabileceği aynı büroda çalışma modeli için ayrı bir düzenlemeye bile gerek bulunmamaktadır. Buna karşın, tüzel kişiliği haiz, kurumsal bir ortak çalışma modelinin oluşturulabilmesi için ayrı, özel bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç olduğu açıktır.

¹⁶ Asuman Turanboy, "Avukatlık Ortaklığı", *AÜHFD*, C: 50, S: 4, s. 57; Huriye Kubilay, "Avukatlık Kanunu'nun Avukatlık Ortaklıklarına İlişkin Hükümünün Eleştirisi", *DEÜHFD*, C: 7 (Özel Sayı), s. 134; Arslan/Ünal, s. 65.

¹⁷ "Ortaklık", geniş anlamda kişiler arasında herhangi bir hususta iş birliği yapılmıştır. "Şirket" terimi karşılığı kullanılan "ortaklık" sözcüğü, dar anlamda iki veya daha fazla kişinin kazanç elde etmek amacıyla kurdukları iktisadi girişimi ifade etmektedir. "Şirket" ise sözleşme kavramını ifade ettiği gibi, bu sözleşmeden doğan varlığı da göstermektedir. Orhan Nuri Çevik, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2002, s. 62.

2. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA AVUKATLARIN BİRLİKTE ÇALIŞMASINI MÜMKÜN KILAN ÖRNEKLER

2.1. Almanya

2.1.1. Serbest Meslek Şirketi (*Partnerschaftsgesellschaft*)

Alman hukukunda avukatların birlikte çalışmasına cevaz veren iki önemli müessese bulunmaktadır. Bunlardan ilki "*Partnerschaftsgesellschaft*" modelidir. "Serbest meslek şirketi" (veya "serbest meslek ortaklığı") şeklinde Türkçeye çevrilebilecek *Partnerschaftsgesellschaft*, serbest meslek faaliyetlerinin birden fazla serbest meslek mensubu tarafından birlikte yapılmasına imkân tanımaktadır. 1994 tarihli "Serbest Meslek Mensupları için Serbest Meslek Şirketleri Hakkında Kanun" ("PartGG")¹⁸ uyarınca serbest meslek şirketi, "serbest meslek mensuplarının bir araya gelerek mesleklerini icra ettikleri şirket" olarak tanımlanmıştır (PartGG m.1/1). Serbest meslek şirketlerinin ticari faaliyette bulunamayacağı ve ortaklarının yalnızca gerçek kişiler olabileceği kabul edilmiştir (PartGG m.1/1). Söz konusu kanuna göre avukatlara ek olarak, doktorlar, veterinerler, mühendisler, mimarlar, gazeteciler vb. kişiler de serbest meslek şirketlerinde gerçek kişi ortak olabilecektir (PartGG m.1/2).

PartGG'de, serbest meslek şirketinin tüzel kişiliği haiz olup olmadığı konusunda net bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak PartGG m.7(2)'nin, Alman Ticaret Kanunu'nun (HGB) 124 vd. maddelerinde düzenlenen kolektif şirket (OHG) hükümlerinin uygulanacağı belirtilmesi sonucu serbest meslek şirketi, Alman hukukundaki kolektif şirketler gibi tüzel kişiliği haiz olmayıp, fiil ehliyetine ise sahiptir.¹⁹ Şirketin unvanında (*Firma*) bir veya birden fazla ortağın adı soyadı ile "*und Partner*" ("ve Ortağı") veya "*Partnerschaft*" ("Ortaklık") ibaresi ve

¹⁸ Gesetz über Partnerschaftsgesellschaft Angehöriger Freier Berufe (Partnerschaftsgesellschaft), BGBl I 1744.

¹⁹ Hans Gummert/Lutz Weipert, Münchener Handbuch des Gesellschaftsrecht: BGB-Gesellschaft, OHG, PartG, EWIV, Bd: 1, 5. Auflage, Verlag C.H. Beck, München 2019, N. 7-8. Sadece 11 maddeden oluşan PartGG'de pek çok konuda HGB'deki kolektif şirket hükümlerine atıf yapılması sonucu, öğretilerde serbest meslek şirketinin kolektif şirkete yakın bir model olduğu ifade edilmiştir. Hans Gummert, Münchener Anwaltshandbuch Personengesellschaftsrecht, 3. Auflage, Verlag CH Beck, München 2019, § 4, RN. 388.

yapılan serbest meslek türü yer almaktadır (PartGG m.2).²⁰ Yazılı bir sözleşmeyle kurulabilecek serbest meslek şirketi (PartGG m.3/1), serbest meslek şirketleri için tutulan özel bir sicile (*Partnerschaftsregister*) kaydedilmekte (PartGG m.4/1) ve üçüncü kişilere karşı tescille birlikte hüküm doğurmaktadır (PartGG m.7/1). Şirketin borçlarından dolayı ortaklar şahsen ve müteselsilen sorumludurlar (PartGG m.8/1).²¹ Yine ortakların şirketten ayrılması, çıkarılması, şirketin sona ermesi ve tasfiyesi gibi konularda da HGB'nin kolektif şirketle ilgili hükümlerine atıfta bulunulmuştur (PartGG m.9-10).

2.1.2. Avukatlık Şirketi (*Rechtsanwaltsgesellschaft*)

Avukatların ortak çalışmasını mümkün kılan diğer model ise "avukatlık şirketi"dir (*Rechtsanwaltsgesellschaft*). Avukatlık mesleğinin düzenlenmesine ilişkin 1959 tarihli "Alman Federal Avukatlık Tüzüğü"nde ("BRAO")²² 1998 yılında yapılan değişiklikle birlikte "avukatlık şirketi" modeli ihdas edilmiştir.²³ Avukatlık şirketi, Türk hukukundaki avukatlık ortaklığı gibi kendine özgü bir müessese olmayıp, esasen limited şirket (GmbH) şeklinde kurulmaktadır. BRAO uyarınca faaliyet konusu hukuki sorunlarda danışmanlık ve temsil

²⁰ Serbest meslek şirketinin mesleki sorumluluk sigortası yaptırması halinde, ortakların kusurlu eylemlerinden doğan zararlardan dolayı yalnızca şirket sorumlu olacaktır. Bu takdirde şirketin sorumluluğu mesleki sorumluluk sigortasında gösterilen azami rakamla sınırlı olup, ortaklarının kişisel sorumluluğu bulunmayacaktır. Sorumluluğun sınırlanması halinde şirketin unvanına sınırlı sorumluluğu belirtecek şekilde "mit beschränkter Berufshaftung" veya bunun kısaltması olarak "mbB" ibarelerinden birisinin eklenmesi şarttır (PartGG m.8/4).

²¹ Alman hukukunda serbest meslek şirketinin ortaklarının sorumluluklarının ancak bir durumda sınırlandırılacağı kabul edilmiştir. Buna göre görevi sırasında yerine getirdiği kusurlu eylemlerden (fehlerhafte Berufsausübung) doğan zararlardan yalnızca ilgili ortak (şirketle birlikte) sorumlu olup, diğer ortağın söz konusu eylemde bir dahlinin bulunmaması halinde zarardan da kişisel olarak sorumluluğu söz konusu olmayacaktır (PartGG m.8/2).

²² Bundesrechtsanwaltsordnung, BGBI I 565.

²³ Avukatlık şirketi modelinin öne, 1994 tarihinde Baviera Eyalet Yüksek Mahkemesi'nin kararıyla açılmıştır. Bir avukatlık limited şirketinin ticaret siciline tescil edilmesine dair sicil mahkemesinin kararına ilgili baronun itiraz üzerine dosyanın önüne geldiği söz konusu mahkeme, ilgili şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinin haklı bir nedene dayanmadığına karar vererek avukatların limited şirket kurmak suretiyle birlikte çalışmalarına imkân tanımıştır. Bunun üzerine Alman kanun koyucusu, 1998 tarihinde BRAO'ya 59c ila 59m maddelerini eklemek suretiyle bu ortaklık modelinin kanuni zeminini oluşturmuştur. Abuzer Kendigelen/Fatih Doğan, "Avukatlık Mesleğinin Birlikte İcrası: Avukatlık Limited Şirketi", *AÜEHFD*, C: VII, S: 1-2, s. 317-318.

olan limited şirketlere, avukatlık şirketi olarak izin verilebilir (BRAO m.59c/1). Avukatlık şirketinin, bir limited şirket olması sonucu tüzel kişiliği de bulunmaktadır. Şirketin ortaklarının avukat olması şart olmayıp; patent vekilleri, vergi danışmanları, yeminli mali müşavirler gibi avukatların mesleğini birlikte icra edebileceği m.59a’da sayılan kişilerin de ortak olması mümkündür (BRAO m.59e/1). Bununla birlikte şirket paylarının veya oy haklarının çoğunluğunun avukatlara ait olması ve müdürlerin çoğunluğunun avukat olması zorunludur (BRAO m.59e/3 ve m.59f/1).

Avukatlık şirketi, merkezinin bulunduğu yerde bir avukatlık bürosu (*Kanzlei*) işletmek zorundadır (BRAO m.59i). Bu açıdan avukatlık şirketi, normal limited şirketlerden farklı olarak spesifik bir işletme konusunu gerçekleştirmek için kurulmaktadır.²⁴ Avukatlık şirketinin kurulabilmesi için BRAO m.51’de düzenlenen ve asgari tutarı her bir riziko için 2.5 Milyon Euro olan zorunlu mesleki sorumluluk sigortasının yaptırılması gerekli olup (BRAO m.59j/1), söz konusu sigortanın yapılmaması veya eksik yapılması halinde şirkete ek olarak ortaklar ve müdürler de sigorta konusu dışında kalan zararlardan kişisel olarak sorumlu olacaktır (BRAO m.59j/3). Dolayısıyla limited şirket modelinin sağladığı sınırlı sorumluluğun müvekkiller aleyhine doğurabileceği olumsuz sonuçlar sorumluluk sigortası suretiyle giderilebilecektir. Avukatlık şirketinin unvanında en azından bir ortağın soyadı ile “*Rechtsanwalts-gesellschaft*” ibaresinin kullanılması zorunlu olup, başka hiçbir şirket bu ibareyi kullanamaz (BRAO m.59k). Avukatlık şirketi, dava açma veya usuli işlemlerde bulunma konusunda yetkilendirilebilir ve bu durumda şirket, avukatların hak ve yükümlülüklerine sahip olacaktır (BRAO m.59l).

2.2. İngiltere

İngiliz hukukunda avukatların birlikte çalışmalarına imkân veren ve uygulamada en çok tercih edilen model “sınırlı sorumlu ortaklık”tır

²⁴ Alman hukukunda limited şirket, hukuken yasaklanmamış her türlü amaç için kurulabilecek bir modeli olarak öngörülmüştür. Ticari bir amaç, ticari olmayan bir ekonomik amaç (örneğin serbest meslek icrası) veya ideal bir amaç için dahi limited şirket kurulabilir. Bu özelliğinden dolayı limited şirketin, “her şeyde iyi” (*bonne à tout faire*) olduğu ifade edilmiştir. Holger Fleischer/Wulf Goette, Münchener Kommentar zum GmbH-Gesetz, Bd: 1, 3. Auflage, Verlag CH Beck, München 2018, § 1, RN. 17.

(*limited liability partnership*) (LLP).²⁵ LLP, 2000 yılında çıkarılan “Sınırlı Sorumlu Ortaklıklar Kanunu”nda (*Limited Liability Partnerships Act 2000*) (“LLPA”) düzenlenmektedir. Esasen bu model yalnızca serbest meslek mensupları için öngörülmemiş olup, esasen hukuka uygun ve kâr elde etme amacı güden herkes tarafından kullanılabilir (LLPA m.2/1).²⁶ Ancak LLP, ağırlıklı olarak avukatlar ve serbest muhasebeciler tarafından tercih edilmektedir.²⁷ Türk hukukunun aksine İngiliz hukukunda, “ortaklık” (*partnership*) ile “şirket” (*company*) farklı modeller olup, birbirleriyle eş değerde değildir. LLP, hukuki niteliği itibarıyla bir ortaklıktır.²⁸ Ancak diğer ortaklık türlerinin aksine, tüzel kişiliği haiz olması ve ortakların sorumluluğunun sınırlandırılabilmesi bu modelin kendine özgü özellikleri arasındadır. Kendine özgü özellikleri sonucu LLP, öğretide ortaklık ile şirket arasında kalan melez (*hybrid*) bir tür olarak nitelendirilmektedir.²⁹

Tıpkı şirketler gibi “Şirketler Odası”na (*Companies House*) tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanan LLP’lerin, şirketlerin aksine tek ortakla kurulması ise mümkün değildir. LLP, en az iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi “üye” tarafından kurulabilir (LLPA m.2/1-a).³⁰

²⁵ “Limited liability partnership” terimini, Türkçeye “sınırlı sorumlu şahıs şirketi” şeklinde çeviren yazarlar da bulunmaktadır. Bkz. Murat Alışkan, *Limited Şirket (Tarihçe Niteliği)*, Legal Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 44.

²⁶ LLPA kanunlaşmadan önce hazırlanan taslakta LLP, yalnızca serbest meslek mensuplarının yararlanabileceği bir model olarak öngörülmüştü. Serbest meslek mensuplarının mesleki hayatlarında maruz kalabileceği çeşitli riskler dikkate alınarak, kendilerine açılacak tazminat davaları nedeniyle sorumluluklarının kişisel malvarlıklarına teşmil etmesini engelleyebilecek bir modele ihtiyaç olduğu belirtilmekteydi. Ancak tasarının öngördüğü bu kısıtlama sonradan kaldırılmış ve LLP modeli herkesin yararlanabileceği bir hale getirilmiştir. Stephen Griffin, *Company Law: Fundamental Principles*, 4. Edition, Pearson, United Kingdom 2006, s. 81.

²⁷ Denis Keenan/Sarah Riches, *Business Law*, 8. Edition, Pearson, United Kingdom 2007, s. 76.

²⁸ “Partnership”, tüzel kişiliği olmayan bir birim olarak daha çok şahıs şirketlerine benzerdir. İngiliz hukukunda “genel ortaklık” (*general partnership*) ve “sınırlı ortaklık” (*limited partnership*) olmak üzere iki farklı ortaklık türü bulunmaktadır. Öte yandan, “company” ise tüzel kişiliği haiz olup, daha çok sermaye şirketleriyle özleşen özellikler göstermektedir. Şirket türleri de temel olarak “private limited company” ve “public limited company” şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

²⁹ Brenda Hannigan, *Company Law*, 5. Edition, Oxford University Press, United Kingdom 2018, N. 1-18; David Kelly/Ann Holmes/Ruth Hayward., *Business Law*, 5. Edition, Cavendish Publishing, United Kingdom 2005, s. 299; Ben Pettet, *Company Law*, 2. Edition, Pearson, United Kingdom 2005, s. 21.

³⁰ Üye sayısının bire düşmesi ve bunun altı ay boyunca devam etmesi halinde, kalan üyenin sınırlı sorumluluğu sona erecek ve LLP’nin karşılayamadığı borçlardan

LLP'nin mensupları, LLPA'da ortak (*partner*) veya pay sahibi yerine (*shareholder*), "üye" (*member*) olarak nitelendirilmektedir. Bunun nedeni LLP'nin paylara dayalı herhangi bir sermaye yapısının bulunmamasıdır. LLP çatısı altında her üye şirketi temsil yetkisine sahip olup, şirketi bağlayıcı iş ve işlemler yapabilir (LLPA m.6/1). LLP'nin borçları ve işlemlerinden üyelerin sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak üyelerin tek başına hareket ederken meslekleri uyarınca verdiği zararlardan (*professional negligence*) dolayı zarar görenlere karşı, şirketle birlikte kişisel sorumluluğu söz konusudur.³¹ Son olarak LLP, şirketler gibi raporlama yükümlülüklerine ve iflas rejimine tabi tutulmuştur (LLPA m.14 vd.).

3. AVUKATLIK ORTAKLIĞININ KURULUŞU

3.1. Ana Sözleşme

3.1.1. Avukatlık Ortaklığının Kuruluş Belgesi

Tüzel kişiler, yazılı bir kuruluş belgesinin hazırlanması ve gerekli diğer işlemlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte kişilik kazanmaktadır. Adi ortaklığın tüzel kişiliği haiz olmaması sonucu kurulabilmesi için bir kuruluş belgesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Herhangi bir şekle tabi olmayan adi ortaklığın örtülü olarak, hatta ortaklar bir adi ortaklık oluşturduklarının farkında dahi olmaksızın kurulması mümkündür. Ticaret şirketleri açısından ise kollektif, komandit ve limited şirketler için "şirket sözleşmesi", anonim şirketler için "esas sözleşme" hazırlanması zorunludur (TTK m.135/1). Hatta ticaret şirketlerinin, adi ortaklıktan farklılığını vurgulamak amacıyla, öğretilde yapılan şirket tanımlarının bazılarında yazılı sözleşme unsuru açık bir şekilde

şahsen sorumlu olacaktır. Kelly/Holmes/Hayward, s. 300.

³¹ Bununla birlikte, üyenin şirket adına üstlendiği işleri yerine getirirken verdiği zararlardan ise kişisel sorumluluğu doğmamakta olup, bu takdirde yalnızca LLP sorumlu olacaktır. Keenan/Riches, s. 89. Bu husus LLP'yi, Partnerschaftsgesellschaft modelinden ayırmakta olup, ikincisinde ortakların sorumluluğunun kaldırılması veya şirkete devri söz konusu değildir. Bunun sonucunda AB mevzuatı uyarınca garanti altına alınan yerleşme serbestisinden (freedom of establishment; Niederlassungsfreiheit) yararlanılarak LLP modeli Almanya'da da yaygınlaşmaktadır. Kaynak: https://www.haufe.de/recht/deutsches-anwalt-office-premium/moegliche-rechtsformen-fuer-rechtsanwaelte_idesk_PI17574_HI10523259.html (Erişim tarihi: 20.05.2020).

vurgulanmaktadır.³² Şirketler için TTK'da öngörülen yazılı şekil şartı, bir geçerlilik şartıdır.³³ Benzer bir durumun avukatlık ortaklığı açısından da geçerli olduğu görülmektedir. Avukatlık ortaklığının kurulabilmesi için “avukatlık ortaklığı ana sözleşmesi” (“ana sözleşme”) adı verilen bir kuruluş belgesi hazırlanmalıdır. Terminoloji olarak avukatlık ortaklığı için benimsenen “ana sözleşme” ibaresinin, kooperatif şirketler için de aynı olduğu anlaşılmaktadır (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m.2 vd.).

3.1.2. Avukatlık Ortaklığı Tip Ana Sözleşmesine Uygunluk

Avukatlık ortaklıklarının ana sözleşmesinin, TBB tarafından düzenlenen “Avukatlık Ortaklığı Tip Ana Sözleşmesi”ne uygun olarak hazırlanması gerekmektedir (AOY m.5, 12/2). O halde avukatlık ortaklığı kurabilmek için kurucuların, adı geçen örnek (tip) sözleşmeyi esas almaları gerekmektedir. Bu açıdan avukatlık ortaklıkları, ticaret şirketlerinden ayrılmaktadır. TTK'da her bir şirket türü için şirket sözleşmesinde kanunen bulunması gereken kayıtlar belirlenmiş olmakla birlikte (bkz. TTK m.213, 305(1), 339(2) ve 576), herhangi bir tip sözleşme örneği öngörülmemiştir. Ayrıca anonim ve limited şirketler için “emredici hükümler ilkesi” kabul edilmiş olup (TTK m.340 ve 579), söz konusu şirketlerin sözleşmeleri, TTK'nın ilgili şirkete ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verildiği takdirde farklılaşabilecektir.³⁴ AOY'nin çeşitli maddelerinde geçen “ana sözleşmede serbestçe kararlaştırılabilir” (m.15, 17, 21), “ana sözleşmede aksine düzenleme olmadıkça” (m.25, 27), “ana sözleşmede bu konuda bir düzenleme olmaması halinde” (m.17) gibi ibarelerden yola çıkarak, avukatlık ortaklıkları açısından böyle katı bir düzenlemenin bulunmadığı söylenebilir. Ana sözleşme, ortaklığın tescili anında ilgili baro tarafından AOY'ye ve Tip Ana Sözleşmeye uygunluk açısından incelenecektir.

³² Bkz. Pulaşlı, s. 53; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 165; Tamer Bozkurt, Şirketler Hukuku, 10. Bası, Legem Yayıncılık, Ankara 2019, s. 3; Osman Kiper, Uygulamada Ticaret Şirketleri, Beta Basım, İstanbul 1996, s. 1.

³³ Güzin Üçışık/Aydın Çelik, Anonim Ortaklıklar Hukuku, C: 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 144; Şaban Kayıhan, Şirketler Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 45; Bilgili/Demirkapı, s. 4.

³⁴ TTK'da anonim şirketlere ilişkin hükümler kural olarak emredici nitelikte kabul edildiğinden, anonim şirketlerde sözleşme özgürlüğü ilkesi yerine “emredici hükümler ilkesi” geçerlidir. Rauf Karasu, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 45.

3.1.3. Ana Sözleşmenin Kapsamı

Tip Ana Sözleşmenin kapsamı, AOY'nin 12. maddesinde detaylı olarak düzenlenmiştir. Buna göre Tip Ana Sözleşmede; ortakların adı soyadı, uyruğu ve açık ikamet adresleri, kayıtlı oldukları Baro, Baro sicil ve birlik numaraları, ortaklığın unvanı ve adresi, ortaklığın süresi, ortaklık payları, ortaklar arasındaki ilişkiler ve uyuşmazlıkların çözümü esasları, iş ve davalarda ilgili iş bölümü esasları, yönetici ortakların yetkileri, ortaklığın yönetimi ve temsili, ortaklar kurulu, kurulun görev ve yetkileri, gelir ve giderin paylaşılması denetim, ortaklıktan çıkma, ortaklıktan çıkarılma, pay devri ve hükümleri, ortaklığın sona ermesi, feshi, infisahı ve tasfiyesi gibi hususlar yer almaktadır. Bu hususlar, ana sözleşmede mutlaka bulunması gereken zorunlu kayıtlardır. Ancak bu hususların içeriğini ortaklar, yukarıda da ifade edildiği üzere çoğu zaman serbestçe düzenleyebilecektir, örneğin pay devri konusuna ilişkin bir hükmün mutlaka ana sözleşmede yer alması gerekmez birlikte, bu hükümle payların serbestçe devredilmesi kabul edilebileceği gibi pay devri tümünden de yasaklanabilir (AOY m.16/3). Diğer taraftan, kanuna, yönetmeliğe, meslek kurallarına, hukuka, ahlaka, mesleğin onuruna ve bağımsızlığına aykırı olmamak şartıyla, ana sözleşmeye özel koşullar da koyulabilir (AOY m.12/3).

3.1.4. Ana Sözleşmenin Tescili ve İlanı

Avukatlık ortaklığının ana sözleşmesinin, Tip Ana Sözleşmeye uygun olarak hazırlanması yeterli olmayıp, ayrıca tescil edilmesi de gerekmektedir. Bu bağlamda avukatlık ortaklığı, *“kurucularının kayıtlı bulunduğu baro yönetim kurulu tarafından Baro Avukatlık Ortaklığı Siciline yazılmasıyla tüzel kişilik kazanır”* (AvK m.44/B; AOY m.9/2). Buna göre avukatlık ortaklığı, kurucular tarafından imzalanan³⁵ ana sözleşme ve birtakım ek belgelerle birlikte (AOY m.7), kurucuların bağlı bulunduğu baroya başvurunun ardından *“Baro Avukatlık Ortaklığı Sicili”*ne

³⁵ Ana sözleşmenin ortaklarca imzalanması yeterli olup, ayrıca imzaların noterce tasdik edilmesine veya sicil görevlisinin huzurunda atılmasına ihtiyaç duyulmamıştır (AOY m.7/a). 2016 yılında 6728 sayılı Kanun ile TTK'da yapılan değişikliklerin ardından şirket sözleşmesinin, noter tasdiki yerine geçecek şekilde ticaret sicili müdürü ya da yardımcıları huzurunda imzalanması da mümkündür. Bkz. Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğ; RG tarih: 06.12.2016, no: 29910. Avukatlık şirketi halinde TTK'daki bu düzenleme uygulama alanı bulabilecektir.

yazılma (tescil) ile kurulacaktır.³⁶ Tüzel kişiliğin tescil ile kazanılacak olması ve tescil isteminin yalnızca AvK ve Tıp Ana Sözleşmeye aykırılık gerekçesiyle reddedileceği (AOY m.8), ticaret şirketleri gibi avukatlık ortaklıkları açısından da tescil sisteminin benimsenmiş olduğunu göstermektedir.³⁷ Avukatlık ortaklıklarının, tescilinden önce ortaklık unvanını kullanamayacağı ve ortaklık adına mesleki faaliyette bulunamayacağı hükmünün bir sonucu olarak, tescil kurucu etkiye sahip olacaktır (AOY m.9/2).³⁸ Ticaret siciline tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanının aksine, Baro Avukatlık Ortaklığı Siciline tescilin ilanı öngörülmemiş olup, ilgili baro tarafından ana sözleşmenin bir örneğinin TBB'ye gönderilmesi yeterlidir (AOY m.9/2). Tescil isteminin reddi kararına karşı TBB'ye itiraz edilebilir (AOY m.10). Avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesi halinde şirketin baro siciline ek olarak, ticaret siciline de tescili gündeme gelebilecektir.

3.2. Ortaklar

3.2.1. Asgari Kurucu Ortak Sayısı

Geçmişte tüzel kişilerin vücut bulabilmesi için birden çok kişinin müşterek iradesinin gerektiği, vakıf hariç tek kişinin iradesine dayanılarak tüzel kişilik yaratılmasının modern hukuk anlayışıyla bağdaşmadığına dair bir görüş bulunmaktaydı.³⁹ Geleneksel olarak şirket (ortaklık) olgusu da, sözleşme ile kurulmuş ve ekonomik amacı olan

³⁶ AvK'da Baro Avukatlık Ortaklığı Sicili'nin, sicil hukukundaki yeri, sicile itimat ve kayıtlardaki hatalardan doğan sorumluluk, alenilik gibi konular düzenlenmemiştir. Ancak Tıp Ana Sözleşme (m.22) söz konusu sicilin aleni olduğu ifade edilmiştir. Sicile ilişkin özelliklerin kanunda değil de ikincil mevzuatta açıklanması öğretide eleştirilmiştir. Bkz. Kubilay, s. 154.

³⁷ Tescil sisteminde (normatif sistem), tüzel kişilerin kurulması için mevzuatta asgari şartlar belirlenmiş olup, oluşturulmak istenen tüzel kişinin bu şartlara uyulup uyulmadığı resmi makamlarca incelenmektedir. Tescil sisteminde, inceleme olumlu sonuçlanınca tüzel kişi ilgili sicile kaydedilerek tüzel kişilik kazanılmakta, gerekli şartların bulunması halinde yetkili makam takdir yetkisine sahip olmayıp, tüzel kişinin kurulmasına izin vermek durumundadır. Ergun Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1978, s. 54; Oğuzman/Selici/Oktay Özdemir, s. 290; İhsan Erdoğan/Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku: Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku*, 2. Bası, Gazi Kitabevi, Ankara 2019, s. 349.

³⁸ Güner, s. 777.

³⁹ Reşat Atabek, "Tek Ortaklı Şirket", *BATIDER*, C: 14, S: 1, s. 26.

kişi birleşmeleri olarak tanımlanmaktaydı.⁴⁰ Şirketler kişi birlikleri olarak tanımlandığı takdirde, tek kişiden oluşan bir şirket fikri de kendi içinde çelişki yaratmakta, bu durum şirketler hukukunda günümüze kadar devam eden anlayışa aykırılık oluşturmaktaydı. Buna karşın kanun koyucu, AB yönergeleri ve gelişmiş Batı uygulamalarını dikkate alarak, tek kişiden oluşan şirket modellerini Türk hukukuna dâhil etmiştir.⁴¹ “Tek kişilik şirket” kurulmasının gerek Türk hukukunda, gerekse AB’de yasal bir zemine kavuşmasıyla birlikte kişi birleşmesi unsuru, şirket kavramının asli unsuru olma niteliğini kaybetmiştir.⁴² Payların tek bir ortağın elinde toplanması, şirketin kurumsal yapısını zedelemekle birlikte, ekonomik gereklilikler karşısında modern şirketler hukukunda benimsenmiştir.⁴³

AvK’ya göre avukatlık ortaklığı, “birden fazla avukatın” oluşturduğu bir tüzel kişidir. AOY’nin pek çok maddesinde de “ortaklar” ibaresi geçmektedir. Bu nedenle avukatlık ortaklığında asgari kurucu ortak sayısı en az iki olup, tek ortaklı bir avukatlık ortaklığı kurulması mümkün değildir. Şu hâlde avukatlık ortaklıklarının, modern şirketler hukukundaki bu görüşleri yansıtmadığı görülmektedir. Burada 4667 sayılı Kanunun kanunlaştığı tarihte yürürlükte olan 6762 sayılı TTK uyarınca tek kişilik şirketlerin kurulmasının *de lege lata* mümkün olmasının, avukatlık ortaklığı modelini etkilediği düşünülebilir. Ancak avukatlık ortaklığının, esasen bir ortak çalışma biçimi olduğu unutulmamalıdır. Avukatlık ortaklığı oluşturmak, zaten mesleğini tek başına yapmayı arzu etmeyen avukatlarca tercih edilen bir yoldur. Ayrıca sorumluluk rejimi açısından da mesleğin tek başına veya avukatlık ortaklığı çatısı altında yapılması esaslı bir fark yaratmamaktadır.⁴⁴ Dola-

⁴⁰ Pulaşlı, s. 4.

⁴¹ Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 17.

⁴² Pulaşlı, s. 4.

⁴³ İsmail Kırca/Feyzan Hayal Şehirli Çelik/Çağlar Manavgat, “Anonim Şirketler Hukuku: Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu”, C: 1, BTHAE Yayınları, Ankara 2013, s. 176.

⁴⁴ Tek kişi ortaklığının çıkış noktası bireysel girişimcilere hukuken sınırlı sorumluluk imkânı tanımaktır. Tek kişi ortaklığının kabulüne kadar sınırlı sorumluluk ayrıcalığının, ancak birden fazla kişi tarafından kurulan sermaye şirketlerinin ortaklarına tanınabileceği düşüncesi hâkim olduğundan, tek kişi ortaklık modeli anonim ve limited şirketler açısından tasarlanmıştır. Ortakların şirket borçlarından sınırsız sorumlu olduğu kolektif şirketlerin çok ortaklı olması ile tek ortaklı olması arasında ise esasen bir fark görülmemiştir. Kolektif şirketin tek kişi ile kurulmasının, bireysel girişimcinin tek ortaklı bir kolektif şirket kurmasını özendirecek bir yönü bulunmamaktadır. Bu kapsamda kolektif şirketin tek ortaklı

yısıyla tek ortaklı bir avukatlık ortaklığı, bu modelin *ratio legis*'iyle pek bağdaşmamaktadır. Belirtmek gerekir ki pay devri, ortaklıktan çıkma, çıkarılma gibi haller sonucu ortak sayısının ikinin altına düşmesi, avukatlık ortaklıkları için bir infisah nedenidir (AOY m.28/a).

3.2.2. Ortakların Nitelikleri

Yukarıda incelenen Alman *Partnerschaftsgesellschaft* ve *Rechtanwaltsgesellschaft* modellerinden görüleceği üzere, bazı kendine özgü özellikleri bulunan ortaklık türlerinin ortakları da ancak belli meslekleri icra eden veya belli özellikleri taşıyan kişiler olabilmektedir. Bu bağlamda AvK'da da avukatlık ortaklığının, "aynı baroya kayıtlı birden çok avukat" tarafından oluşturulması kabul edilmiştir (m.44/B). O halde avukatlık ortaklığının ortağı olabilmek için, en başta avukat olmak gerekmektedir olup, karşılaştırmalı hukuktaki bazı modellerin aksine diğer mesleklerden olan kişilerin de ortak olması mümkün değildir.⁴⁵ AvK'nın "Avukatlığa kabul şartları" başlıklı 3. maddesinde düzenlenen şartları taşıyan ve 5. maddede sayılan mesleğe giriş engelleri bulunmayan kişiler, kendilerine ruhsatname verilmesi amacıyla buldukları yerdeki baro levhasına kaydedilmelerini isteyebilirler (AvK m.6). Böylece kanuni süreci tamamlayarak "avukat" unvanını kullanmaya hak kazanan kişiler (AvK m.9), avukatlık ortaklıklarının ortağı olabilecektir. Avukat olma şartı sadece kuruluşta geçerli değildir; payın devri halinde devralacak kişinin de avukat olması zorunludur (AvK m.44/B-a(1); AOY m.16/1).

olarak kurulmasını gerektiren veya cazip kılacak yeterli nedenlerin bulunmadığı ifade edilmiştir. Fatih Aydoğan, Tek Kişi Ortaklığı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 40-41. Aynı durumun avukatlık ortaklıkları açısından da geçerli olduğu söylenebilir. Zira gerek bireysel olarak avukatlık mesleğini icra eden bir avukat, gerekse avukatlık ortaklığı bünyesinde faaliyet gösteren ortak avukatlar mesleki kusurlarından dolayı şahsen sorumludurlar. Aşağıda inceleneceği üzere, avukatlık ortaklıklarında ortakların şahsi kusurlarından dolayı ortaklığın da müteselsilen sorumlu olması, ortaklığa tanınan rücu imkânı göz önüne alındığında bu bağlamda bir anlam ifade etmemektedir. Türk hukukundaki avukatlık ortaklığı modeli ortakların sorumluluğunu sınırlandırmadığından, LLP modelinden farklılık göstermektedir. Ancak LLP'nin de tek ortakla kurulabilmesinin mümkün olmadığı gözden kaçırılmamalıdır.

⁴⁵ Öğretide avukatlık ortaklıklarının yalnızca avukatlardan oluşmasının yeterli olmadığı, karşılaştırmalı hukukta olduğu gibi vergi danışmanı, muhasebeci gibi avukatlık hizmetinin verilmesine katkıda bulunacak diğer mesleklerden kişilerin de ortak olabilmesinin yararlı olacağı ileri sürülmüştür. Kubilay, s. 168; Peker, s. 314-315.

Ortakların yalnızca avukatlar olabileceğinden çıkan diğer bir sonuç da, ortakların ancak gerçek kişiler olabileceğidir. Gerçekten, tüzel kişiler avukatlık ortaklıklarının ortağı olamaz.⁴⁶ Bu açıdan avukatlık ortaklıkları, komanditer ortak hariç olmak üzere şahıs şirketlerine benzemekte, sermaye şirketlerinden ayrılmaktadır. Diğer taraftan, avukatlık ortaklığının ortağı olacak avukatlar için “aynı baroya kayıtlı olma” (baro levhasına kayıtlı olma) koşulu da bulunmaktadır.⁴⁷ Bunun sonucunda Türkiye çapında farklı barolara kayıtlı avukatların, aynı avukatlık ortaklığı çatısı altında ortak çalışmasına izin verilmemiştir. Öğretide bu koşul ile kanun koyucunun ülke çapına yayılan farklı barolara kayıtlı ortaklardan oluşan avukatlık ortaklıklarının oluşumunu önlemek istediği ileri sürülmüştür.⁴⁸ AvK gereği avukatlık ortaklıklarının, tüzel kişi olmasına rağmen yurt içinde şube açamayacak olmasını da bu bağlamda değerlendirmek gerekir (m.43/2). Aynı baroya kayıtlı olmak dışında başka bir koşul, örneğin belli bir kıdem şartı vs. bulunmamaktadır. Son olarak, aynı baroya kayıtlı olma şartı avukatlık ortaklıklarının birleşmesi açısından da belirleyici olup, aynı baro nezdindeki sicile tescil edilmiş olmak kaydıyla avukatlık ortaklıklarının birleşmesi mümkündür (AOY m.30/1).

⁴⁶ Aşağıda incelendiği üzere avukatlık ortaklığının unvanının, bir veya birkaç ortağın adı veya soyadı ile “avukatlık ortaklığı” ibaresinden oluşacak olması da ortakların yalnızca gerçek kişi olabileceği sonucunu doğrular niteliktedir. Keza TTK’da ortakların “adı soyadı”ndan bahsedildiği durumlarda tüzel kişilerin ilgili düzenlemenin konusunu oluşturmayacağı, buna karşın ortakların “adı soyadı veya ticaret unvanı”ndan bahsedildiği durumlarda ise tüzel kişilere de ilgili düzenleme kapsamında izin verildiği görülmektedir. Örneğin yalnızca gerçek kişilerin ortak olabileceği kolektif şirketlerin sözleşmesinde, “ortakların ad ve soyadlarıyla yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları”nın yer almasından söz edilmektedir (TTK m.213/1-a). Öte yandan, tüzel kişilerin de pay sahibi olabileceği anonim şirketlerde nama yazılı pay senetleri bağlamında “pay sahiplerinin adı ve soyadını veya ticaret unvanı”na gönderme yapılmaktadır (TTK m.487/2).

⁴⁷ Belirtmek gerekir ki 7249 sayılı Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte bir ilde birden fazla baro kurulmasının önu açıldığından, avukatlık ortaklığının ortaklarının kaydolacağı baro açısından da yeni bir düzenleme yapılmıştır. 7249 sayılı Kanun’un 6. maddesiyle AvK’nın 44. maddesi değiştirilmiş olup, bu değişiklik sonrası avukatlık ortaklığının ortakları, “aynı ilde kurulan barolardan herhangi birine” kaydolabileceklerdir.

⁴⁸ Güner, s. 771.

3.3. Ortaklığın Sermayesi

3.3.1. Asgari Sermaye Tutarı

Klasik şirketler hukuku teorisine göre şirketlerin unsurlarından biri de sermayedir. Özellikle sermaye şirketlerinin kurulabilmesi için mevzuatta bazı asgari sermaye tutarlarına rastlanmaktadır (bkz. TTK m.332/1, 580/1). Avukatlık ortaklıkları açısından kanun koyucu, asgari bir sermaye tutarına gerek duymamıştır. Mevzuatta yalnızca ortaklığa sermaye olarak bir değer taahhüt edilmişse, bunun tescil sonrası “derhal ve eksiksiz olarak” ortaklığın malvarlığına geçirilmesi zorunlu tutulmuştur (AOY m.6/1). Asgari sermayenin olmayışının nedeni olarak, avukatlık ortaklığı çatısı altında birlikte faaliyet gösterilmesinin avukatlık mesleğini ticari bir faaliyet haline getirmemesi ve avukatlık ortaklığı kapsamında daha ziyade şahsi çabanın ön planda olması gösterilebilir. Belirtmek gerekir ki avukatları ortak çalışmaya, bu bağlamda avukatlık ortaklığı modeline yönelten nedenlerden birisi de avukatlık mesleğinin yerine getirildiği büroların oluşturulması, donanım ve altyapısının kurulabilmesi için gereken büyük sermayedir. Asgari bir sermaye tutarının bulunmaması, esasen avukatlık ortaklıklarının varlık nedenleriyle uyumlu değildir. Ancak kanunen asgari bir sermaye tutarının bulunmamasının, ortaklığın malvarlığına sahip olmayacağı anlamına gelmediği de unutulmamalıdır.

3.3.2. Katılma Payları

Bir ortaklık çatısı altında bir araya gelen kişiler, ortaklığın amacına ulaşması için sermayesini oluşturacak şekilde ortaklığa bazı değerleri getirmeyi taahhüt ederler. Şirketlerin sermayesi, ortakların ortak amacı elde etmeye elverişli “katılma payları”ndan (sermaye payı) oluşmaktadır.⁴⁹ Avukatlık ortaklarına taahhüt edilebilecek katılma payları AvK’da değil, AOY’de düzenlenmiştir. Buna göre ortaklar, katılma payı olarak “*mesleki faaliyetin gerçekleştirilmesine uygun gayrimenkul, menkul, nakit para, mesleki doküman, arşiv, bilgi ve emek*” taahhüt edebilecektir (AOY m.6).⁵⁰ Söz konusu hüküm katılma paylarını, ne adi

⁴⁹ Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 34.

⁵⁰ Madde kapsamında emeğin de zikredilmiş olması avukatlık ortaklığının yine şahıs şirketlerine yakın bir model olarak düzenlendiğini göstermektedir. Zira emeğin katılma payı oluşturması, kolektif şirketlerde ve komandit şirketlerin komandite ortakları açısından mümkündür. Avukatlık ortaklıklarında katılım payı

ortaklıklara ilişkin TBK'daki gibi "emek ve mal" olmak üzere dar,⁵¹ ne de TTK m.127'deki gibi geniş biçimde saymıştır.⁵² AOY m.6'da bu yönde bir açıklık olmasa da, sayılan değerlerin sınırlı sayıda olmadığı söylenebilir. Burada önemli olan katılma paylarının, avukatlık ortaklıklarının sermayeye dayalı bir ticaret şirketi olmaması ve konusunun da bir meslek çalışması olması sonucu, ortaklığın amacını gerçekleştirme hizmet edebilecek nitelikte olmasıdır.⁵³ Diğer taraftan, avukatlık ortaklıklarında avukatların mesleki bilgi ve birikimlerinin, en doğal sermaye payı olduğu ve ortaklığın kuruluşu açısından yeterli olacağı ileri sürülmüştür.⁵⁴

Katılma payı ile "ortaklık payı"nın karıştırılmaması gerekir. Katılma payı veya AOY'de ifade edildiği şekliyle "*ortaklığa katılım payı*", amacına ulaşmasını sağlamak üzere ortakların, ortaklığa taahhüt ettikleri ekonomik değerleri ifade etmektedir. Ortaklık payı ise avukatlık ortaklıkları bünyesindeki her bir ortak avukatın, ortaklıkta sahip olduğu hisse olarak tanımlanabilir.⁵⁵ AOY'nin 6. maddesinde "ortaklık

olarak örneğin bir ortağın büro için daire kiralamayı ve ofis malzemelerini temin etmeyi, diğer ortağın da dava ve işleri takip etmeyi üstlenmesi mümkündür.

⁵¹ TBK'da adı ortaklık tanımlanırken ortakların "emeklerini ve mallarını" ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeleri üzerinde durulmuştur (m.620/1). Öğretide haklı olarak adı ortaklığa taahhüt edilebilecek katılma paylarının, ortakların emek ve mallarıyla sınırlı olmadığı, bu bağlamda adı ortaklığın amacını gerçekleştirme elverişin her şeyin katılma payı olarak getirilebileceği belirtilmektedir. Aynur Yongalık, *Adi Şirkette Sermaye Payı*, BTHAE Yayınları, Ankara 1991, s. 29.

⁵² TTK'nın 127. maddesinde ticaret şirketlerine taahhüt edilebilecek katılma payları örnek niteliğinde sayılmıştır. Buna göre para, alacak, kıymetli evrak gibi nakdi sermaye oluşturan değerler gibi; taşınmaz mal, taşınır mal, fikri mülkiyet hakları gibi aynı sermaye oluşturan değerler de şirketlere getirilebilecektir. Yine emek ve ticari itibarın da belli ticaret şirketleri açısından katılma payı oluşturmalarına imkân tanımıştır. Öğretide, ekonomik değer taşıyan ve devredilebilir nitelikteki her şeyin ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebileceği kabul edilmektedir. Karayalçın, s. 202; Bahtiyar, s. 20; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 175-176; Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s. 351; Şener, s. 111; Kayıhan, s. 48.

⁵³ Güner, s. 775; Sungurtekin Özkan, s. 209. Bununla birlikte, avukatlık ortaklığının faaliyetinin ticari olmaması sonucu, ticari itibar ve ticari işletmenin ise katılma payı oluşturmayaacağı söylenebilir.

⁵⁴ Atilla Özen, *Avukatlık Hukuku*, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 364.

⁵⁵ Sözlük anlamı itibarıyla pay; birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse anlamındadır. TDK Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 27.05.2020). TTK m.135/1 uyarınca "ortaklık payı" terimi, şahıs şirketlerindeki "ortaklık payını", anonim şirketteki "payı", limited şirketteki "esas sermaye payını" ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki "ortaklık payını" ifade etmektedir. Her ne kadar AvK veya AOY'de yer verilen "ortaklık payı" terimi tanımlanmamışsa da bu kavram avukatlık ortaklarında

payı” başlığı altında, esasen katılma payı düzenlenmiştir.⁵⁶ Avukatlık ortaklıklarında ortak olmanın sonuçlarından biri olan ortaklık payı; ortakların ortaklık içerisindeki konumunun ve yönetimde söz sahibi olmasının, elde edeceği gelirin veya uğrayacağı zararın, tasfiye halinde ortaklara düşecek mevcutların oranının vs. belirlenmesinde esas alınmaktadır. Katılma paylarının miktarıyla orantılı bir biçimde ortakların ortaklık payına sahip olması beklenir. Bununla birlikte, avukatlık ortaklıklarında ortaklık payları ve oranları ana sözleşmede serbestçe belirlenebilir (AvK m. 44/B-a (1); AOY m.15). Buna ek olarak, Tıp Ana Sözleşmenin 4. maddesinde ortaklık paylarının yüzde cinsinden rakamla ve yazıyla belirtilmesi öngörülmüştür. Şayet ana sözleşmede aksi belirtilmemişse, ortakların ortaklık payları eşit olacaktır (AOY m.15).

3.3.3. Katılma Paylarının Ortaklığa Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri

Ana sözleşmeyle birlikte ortaklar, katılma payı olarak ortaklığa birtakım değerler getirmeyi taahhüt ederler. Ortaklığa taahhüt edilen “gayrimenkul için tapu kaydının, araç için ruhsatnamenin, nakit para için banka dekontunun ve menkul değere ilişkin belgenin onaylanmış örnekleri” tescil başvurusuna eklenecektir (AOY m.7/b). Taahhüt edilen söz konusu değerlere ilişkin tasarruf işlemleri de yapılmalıdır. Katılım payı olarak “gayrimenkul, araba ya da hisse senedi gibi menkul değerler taahhüt edilmişse, ortaklığın tescilini müteakip derhal bu tür karşılıkların resmi kayıtlarının da ortaklığa devri gerekir” (AOY m.6/3). Maddede taşınmaz, taşınır ve sermaye piyasası araçlarından bahsedilip “resmi kayıtlara” atıfta bulunulmasından yola çıkarak maddenin, katılma paylarının sicile tabi olması durumunda ilgili sicillerdeki kayıtların ortaklığı hak sahibi gösterecek şekilde düzeltilmesini gerekli kıldığı söylenebilir.

ortakların sahip olduğu pay olarak tanımlanabilir.

⁵⁶ AOY'nin 6/1. maddesinde ortakların “ortaklığa katılım payı olarak; “mesleki faaliyetin gerçekleştirilmesine uygun gayrimenkul, menkul, nakit para, mesleki doküman, arşiv, bilgi ve emek” taahhüt edebileceği hükmüne bağlanmıştır. Her ne kadar madde başlığı “ortaklık payı”na göndermede bulunsa da burada bahsi geçen taşınmaz, taşınır vs. esasen katılma paylarından başka bir şey değildir. Ortaklık payı ise katılma payı karşılığında ortağın elde edeceği orandır, örneğin %25, %50 vs. Payın devri halinde katılma payı olarak ortaklığa taahhüt edilmiş taşınmazın, taşınırın vs. mülkiyeti değil, bunun karşılığında ortağın elde ettiği ortaklık payı devredilmektedir.

Bu tasarruf işlemlerinin nasıl olacağı hususu noktasında ise AOY, “ortaklık adına kayıt ve tescil işlemleri, kaydın bulunduğu yere, devri yapacak olan ortak ile ortaklık temsilcisinin birlikte başvurusu ile yapılır” hükmünü içermektedir (m.6/3). O halde ortaklığın, tek taraflı olarak katılma payının kendi adına tescilini isteme hakkı bulunmamaktadır.⁵⁷

6102 sayılı TTK ile birlikte ticaret şirketlerine katılma payı olarak getirilen ekonomik değerlerin taahhüt ve tasarruf aşamalarına ilişkin olarak önemli yenilikler kabul edilmiştir.⁵⁸ Bu bağlamda taahhüdü açısından resmi şekil şartı öngörülmüş taşınmazlar, sicile tabi taşınırlar veya fikri mülkiyet hakları gibi katılma paylarının şirket sözleşmesinde yer almasının yeterli kabul edilerek, ayrıca bir şekil şartının gerekmemesi, sicile tabi olmayan taşınırlar açısından zilyetliğin devri şartı aranmaksızın tescili takiben şirketin bunlar üzerinde doğrudan tasarruf edebilecek olması, yine taşınmazlar için tapu siciline şerh, sicile tabi taşınırlar için ilgili sicile durumu belirten bir kaydın düşülmesi, diğer taşınırlar için güvenilir bir kişiye tevdi gibi birtakım ek önlemlerin getirilmesi, özellikle de sicile tabi katılma paylarının şirketlere

⁵⁷ 6762 sayılı TTK döneminde anonim ve limited şirketler, kendi yetkili organları vasıtasıyla şirkete taahhüt edilen taşınmazların şirket adına tescil edilmesini tapu sicilinden isteyebilmekteydi (m.285/2). Ancak kollektif ve komandit şirketler bağlamında benzer bir hükmün kanunda yer almaması sonucu, bu şirketlerde tescilin yalnızca taşınmazı şirkete taahhüt eden ilgili ortak tarafından yapılabildiği bir durum yaşanmaktaydı. Mehmet Özdamar, “Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi”, GÜHFD, C: 10, S: 1-2, s. 110. Avukatlık ortaklıkları bağlamında da ortaklığa taahhüt edilen taşınmazların tescili, ancak ilgili ortak tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Taahhüdünü yerine getirmeye ortaklara karşı ortaklığın, ilgili sicil müdürlüğünden tescili isteme hakkı olmayıp, genel hükümlere göre ilgili ortağa karşı tescile zorlama davası açması gerekmektedir. Dolayısıyla avukatlık ortaklıkları açısından bu konuda da şahıs şirketlerine paralel bir durum söz konusudur. 6102 sayılı TTK’da ise yepyeni bir usul benimsenmiştir. TTK m.128/6 uyarınca ticaret şirketlerine taahhüt edilen sicile tabi katılma paylarının şirket adına tescil edilmesi, bizzat ticaret sicili müdürü tarafından ilgili sicillerden re’sen istenecektir. Ticaret sicili müdürünün diğer sicillere tescil talebinde bulunması için şirketin bu yönde bir istemde bulunmasına da gerek bulunmamaktadır. Ancak, ticaret sicili müdürünün tescil hususunda ihmalkâr davranmasının yaratacağı olumsuz sonuçları bertaraf etmek için tüm şirketlere doğrudan ilgili sicillere tescil talebinde bulunma hakkı tanınmıştır. Bilgili/Demirkapı, s. 56. AOY m.6/3’te öngörülen ortak ile ortaklık temsilcisinin birlikte tescili isteme usulü terk edilerek, avukatlık ortaklığının tescilini takiben ilgili baroya katılma payı olan değerlerin ortaklık adına tescil edilmesini diğer sicillerden isteme yetkisi ve görevinin verilmesi düşünülebilir.

⁵⁸ Konuyla ilgili bkz. Abuzer Kendigelen, Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikleri Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 124-127.

kolayca intikalini sağlamak üzere ticaret sicili müdürlüğüne, şirket lehine sicilde gerekli değişikliklerin yapılmasını ilgili sicilden talepte bulunma yetkisi ve görevi verilmesi TTK'nun 128. maddesinde öngörülen usul ve esaslar arasındadır. Bu noktada AOY'deki taahhüt ve tasarruf işlemlerine ilişkin usulün, TTK'da kabul edilen bu usul ve esasların gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. TTK'daki bu usul ve esaslara ilişkin AOY'de değişiklik yapılarak, doğrudan TTK hükümlerine atıf yapılması isabetli olacaktır.

3.4. Ortaklığın Amacı, Konusu, Ehliyeti ve Unvanı

3.4.1. Ortaklığın Amacı ve Konusu

Avukatlık ortaklıkları, avukatlık mesleğinin kollektif olarak, bünyesindeki birden fazla avukat tarafından tüzel kişilik çatısı altında gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır. AvK'da avukatlık ortaklığının amacı ve konusu açıkça düzenlenmemiştir. Konuyla ilgili sayılabilecek tek hüküm, avukatlık ortaklığının çalışmasının meslek çalışması olduğu ve ticari sayılmadığıdır (AvK m.44/B, AOY m.4). Şüphesiz avukatlık ortaklıkları da çeşitli hizmetler vermekte ve bu hizmetler karşılığı gelir etmektedir. Ancak faaliyetlerinin ticari sayılmaması sonucu, avukatlık ortaklıklarının salt kâr elde etmek amacıyla kurulamayacağı açıktır. AvK'da avukatlık mesleğinin ticari faaliyet olmadığına ilişkin bir açıklık bulunmamakla birlikte kamu hizmeti olduğunun vurgulanması, onun ticari nitelikte bir faaliyet olarak düşünülmediğinin bir delilidir.⁵⁹ O halde avukatlık ortaklığının amacı avukatlık mesleğinin yapılması olacaktır. Bu bağlamda avukatın görevini yerine getirirken gerçekleştirdiği kanuni işlerde ve hukuki konularda mütalaa vermek, mahkeme, hakem ve yargı yetkisini taşıyan diğer organlar huzurunda kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlemlere ait evrak düzenlemek gibi faaliyetler avukatlık

⁵⁹ Sungurtekin Özkan, s. 43. Yazara göre avukatlığın ticari faaliyet olarak kabulünü engelleyen temel unsur kâr amacıdır. Zira bilimsel esaslara dayanılarak yürütülen avukatlık gibi serbest mesleklerde en önemli özelliklerden biri de meslek mensuplarının kâr düşüncesiyle hareket etmemesi ve verdikleri hizmet ile onun karşılığı arasında doğrudan bir değişim ilişkisinin bulunmamasıdır. a.g.e. s. 43-44. Farklı bir görüşe göre ise kamu hizmet olgusu, avukatlığın ticari olmamasını ifade etmekten çok, hukukun egemenliği ve adaletin sağlanmasında avukatlığın önemli bir işleve ve sorumluluğa sahip olduğunu hatırlatmaktadır. Peker, s. 35.

ortaklıklarının konusunu oluşturmaktadır.⁶⁰ Yapılan faaliyetin aynı olacak olması sonucu, amaç unsurunun avukatlık şirketinde de değişmeyeceği açıktır.

3.4.2. Ortaklığın Ehliyeti

Avukatlık ortaklığının/şirketinin amacının tespiti, teorik bir tartışma olmayıp, pratik sonuçları olan bir husustur. AvK uyarınca avukatlık ortaklığı, amacın dışında hak ve mal edinemez, üçüncü kişilerle ortaklık kuramaz, tüzel kişilerin paylarını alamaz (m.44/B-a (3)). Bu hüküm sonucu öncelikle avukatlık ortaklıkları, avukatlık mesleğinin gerçekleşmesine hizmet etmeyecek faaliyetlerde bulunamayacaktır. Niteliği itibarıyla bu hüküm, ilk bakışta 6762 sayılı mülga TTK döneminde ticaret şirketlerinin işletme konusu dışındaki işlemleri açısından (hak) ehliyetini kısıtlayan düzenlemeye benzetilmektedir. Bu bağlamda ehliyeti amacıyla sınırlanan avukatlık ortaklığının, amacı dışında edindiği hak ve mallar, hukuken geçerli bir şekilde iktisap edilmiş olacaktır. 6762 sayılı TTK'da "şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde" olmayan hukuki işlemlerin akıbeti düzenlenmemiş olsa da öğretide işletme konusu dışındaki ("*ultra vires*")⁶¹ işlemlerin "yok hükmünde" olduğu kabul görmekteydi.⁶² Avukatlık ortaklığının amacı dışında kalan faaliyetlerin akıbeti AvK'da da düzenlenmemiştir. Buradan hareketle, "yokluk" yaptırımının avukatlık ortaklıklarının amacı dışında kalan işlemleri açısından da uygulanabilir olduğu ileri sürülebilir.

⁶⁰ Güner, s. 772-773.

⁶¹ "Ultra vires" Latince kökenli bir sözcük olup, Türkçeye "yetkinin veya gücün aşılması" şeklinde çevrilebilir. "Ultra" sözcüğü "ötesi" veya "dışı" anlamına gelmekteyken, "vires" sözcüğü "güç" veya "kuvvet" anlamındadır. Gizem Alper, Türk Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 5. "Ultra vires" ilkesi uyarınca "yetkinin veya gücün aşılması" durumunda yapılan işlem hukuk düzeninde geçerlilik kazanamamaktadır.

⁶² Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, N.125; Kendigelen, s. 122; Burçak Yıldız, "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği", *BATIDER*, C: 27, S: 3, s. 111-134; Murat Alışkan, "İşletme Konusu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C: 18, S: 2, s. 207-219; Alper, s. 39. 6102 sayılı TTK ile birlikte şirketlerin hak ehliyetine getirilen bu kısıtlama kaldırılmış olsa da işletme konusu şirket yöneticilerinin temsil yetkilerinin sınırlarının belirlenmesi açısından önemini korumaktadır (bkz. TTK m.371/1, 629/1).

Diğer taraftan, AvK'nın bahsi geçen hükmünden anlaşılacağı üzere, avukatlık ortaklıklarının başka tüzel kişilerin üyesi, ortağı ya da pay sahibi olmasına da izin verilmemiştir. Dolayısıyla kanunda, yalnızca işletme konusu dışındaki işlemlerden daha geniş bir yasaklama söz konusudur. Bu durumun ticaret şirketlerindeki çok farklı bir durum oluşturduğu ortadadır. Şu hâlde söz konusu hükümle ne amaçlandığının tespiti önemlidir.⁶³ Düşüncemize göre bu hüküm, avukatlık mesleğinin yerine getirilmesi dışında hiçbir bir faaliyetin yerine getirilemeyeceği şeklinde yorumlanmalıdır. Avukatlık ortaklıklarına tanınan tüzel kişilik, amacına uygun bir şekilde kullanılmalı, bu bağlamda ticari, sosyal, kültürel vs. bir amaç tatbik edilmemelidir. Kanun koyucunun avukatlık ortaklıklarının ortaklık ilişkilerini de kısıtlamasının asıl nedeni faaliyetlerini amacıyla sınırlamak olup, ortaklığın başka tüzel kişilere ortak olarak dolaylı da olsa farklı amaçlar izlemesi, özellikle de ticari ilişkiler içerisine girmesi engellenmek istenmiştir. O halde ilgili hüküm, avukatlık ortaklıklarının çalışmasının ticari sayılmayacağına ilişkin hükmün bir devamı niteliğindedir. Avukatlık şirketinin hayata geçirilmesi halinde ise meselenin özel olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

3.4.3. Ortaklığın Unvanı

Avukatlık ortaklığının unvanı,⁶⁴ bir ya da birkaç ortağın ad ve/veya soyadlarına "*Avukatlık Ortaklığı*" ibaresi eklenerek belirlenir (AvK m.44/B). Avukatlık ortaklığının unvanının oluşturulmasına ilişkin ortakların adı ve soyadının gösterilmesi kuralı, TTK'da kolektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanına ilişkin kabul edilen esasları andırmaktadır (bkz. TTK m.42/1). Unvanda yer alacak "*avukatlık ortaklığı*" ibaresi ise TTK'da geçen şirketin türünü gösteren ibare olarak anlaşılmalıdır. Avukatlık ortaklığının "*işletme konusu*"nun avukatlık

⁶³ 4667 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde veya madde gerekçelerinde bu düzenlemeye ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Konuyla ilgili bir yargı kararı da bulunmamaktadır. Öğretide ise ilgili hüküm, avukatlık ortaklıklarının malvarlığı edinme hakkını sınırlayan bir düzenleme olarak nitelendirilmiştir. Kubilay, s. 158.

⁶⁴ AvK'da avukatlık ortaklığının "unvanı" yerine "adı" terimi kullanılmıştır. Ancak buradaki "ad" teriminin, avukatlık ortaklığını tanıtan "unvan" dan başka bir şey olmadığı ortadadır. Turanboy, s. 50; Güner, s. 774. Kaldı ki gerek AvK'nın 44. maddesinin diğer bentlerinde, gerekse AOY'nin 12/b maddesinde "ortaklığın unvanı ve adresi" ne gönderme yapılarak, "ad" ibaresinin aslında "unvan" olduğu hususu zımnen doğrulanmıştır.

mesleğinin yerine getirilmesi olduğu dikkate alındığında, bunun unvanında ayrıca belirtilmesine gerek bulunmamaktadır. Kaldı ki kanun koyucu, ne işletme konusuna ilişkin bir ibarenin, ne de farklı ibarelerin ortaklığın unvanına ek olarak konulmasına izin vermiştir. O halde avukatlık ortaklığının unvanı yalnızca asli unsurdan (çekirdek) ibaret olup, ortaklık herhangi bir ek alamaz.⁶⁵ Bununla birlikte, avukatlık şirketinin unvanı için taslakta yine ad ve soyad esasından hareket edilmiş olmakla birlikte, “meslek onuruna aykırı olmayacak şekilde” ek kullanımına izin verilmiştir (m.62/3). Avukatlık ortaklığına yeni ortakların girmesi veya mevcut ortakların ortaklıktan ayrılması ya da ölümlü halinde bunun unvana etkisi ana sözleşmede gösterilebilir (AOY m.13/1). Taslakta ise bu gibi durumların şirketin unvanının değiştirilmesini gerektirmeyeceğine dair bir hükme rastlanmaktadır (m.62/6).

4. AVUKATLIK ORTAKLIĞININ İŞLEYİŞİ

4.1. Avukatlık Ortaklığının Organları

4.1.1. Ortaklar Kurulu

Örgütlü birer kişi ya da mal toplulukları olan tüzel kişiler, gerçek kişilerden farklı olarak “organlara” sahiptir. Tüzel kişiler iradelelerini organları vasıtasıyla ortaya koymaktadır. Avukatlık ortaklığının organlarının neler olduğu AvK’da düzenlenmemiş, konuya ilişkin detaylar AOY’ye bırakılmıştır. Avukatlık ortaklığının en temel organı “ortaklar kurulu”dur. Ortaklar kurulu, avukatlık ortaklığının tüm ortaklardan oluşan en yetkili organıdır (AOY m.17/1). Ortaklar kurulunun AOY’nin 18. madde sayılan görev ve yetkilerinden anlaşılaca-

⁶⁵ Kural olarak ticaret unvanlarında ek kullanımı zorunlu olmayıp, ticaret unvanına istediği ibareleri eklemek tacirin takdirine bırakılmıştır. Bununla birlikte ek kullanımı, bazı durumlarda bir zorunluluktur. Bu zorunluluk bazen uygulamadaki pratik bir ihtiyaçtan, bazen de kanuni bir düzenlemeden kaynaklanmaktadır. Kavramsal olarak ek kullanımının yasak olduğu bir durumun olup olmadığı hususunda ise TTK’da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ahmet Fatih Özkan, “Ticaret Unvanlarında Ek Kullanımı”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi*, C: 4, S: 2, s. 245 ve 252. Öğretide ticaret şirketlerinin unvanlarında ek kullanımının her zaman mümkün olduğu, ancak TTK’da dernek ve vakıflar ile kamu kuruluşlarının isimlerinin aynı zamanda unvanları olarak kabul edilmesi sonucu bunların unvanlarında herhangi bir ek kullanımının mümkün olmadığı ileri sürülmüştür. Ali Bozer/Celal Göle, *Ticari İşletme Hukuku*, 4. Bası, BTHAE Yayınları, Ankara, 2017, s. 166. Dolayısıyla benzer bir durum, avukatlık ortaklıkları açısından da geçerlidir.

ğı üzere ortaklar kurulu, ortaklığın karar organıdır. Bir kurul olması sonucu ortaklar kurulunun toplantı yeri, zamanı ve şekli, toplantı ve karar yeter sayıları gibi çalışma esaslarının düzenlenmesi gerekmekte olup, kural olarak bu hususlar ana sözleşmede serbestçe kararlaştırılabilir (AOY m.17/2). Ortaklar kurulu, yılda en az bir kere olmak üzere ve ana sözleşmede farklı bir tarih belirlenmemişse ocak ayı içerisinde olağan olarak toplanır (AOY m.17/3). Ortaklar kuruluna temsilen katılmak mümkün olsa da ortaklar dışında başka bir kişi temsilci olarak görevlendirilemez (AOY m.17/4). Ortaklar kurulu kararları ortaklık karar defterine yazılır ve katılan ortaklarca imzalanır (AOY m.17/5).

Avukatlık ortaklığındaki ortaklar kurulu, şahıs şirketlerindeki "ortaklar kurulu" ile ismen aynı olmasına rağmen, niteliği itibarıyla sermaye şirketlerindeki genel kurula daha yakındır. Örneğin Tip Ana Sözleşmenin 4. maddesi uyarınca her ortak, ortaklar kurulunda payı oranında oy hakkına sahiptir.⁶⁶ Karar organında söz sahibi olma açısından avukatlık ortaklığı, kanunen her ortağın ancak bir oy hakkına sahip olduğu ve şirket sözleşmesinde aksine bir düzenlemenin geçersiz olduğu şahıs şirketlerinden ayrılmakta (TTK m.226/1, 309/1), payların veya esas sermaye paylarının sayısı ile doğru orantılı olarak ortakların oy hakkının bulunduğu sermaye şirketlerini andırmaktadır (TTK m.434, 618).⁶⁷ Ayrıca kollektif şirketlerde ortaklar kurulunun toplanması, çağrı usulü, yeter sayıları gibi hususlar TTK'da yer almamaktayken, avukatlık ortaklıkları açısından bu bağlamda AOY'de detaylı hükümler bulunmaktadır.⁶⁸ Yine kollektif şirketlerde şirketi temsile

⁶⁶ Her ortağın ortak kurulunda payı oranında oy hakkının olduğunun kabul edilmesi, öğretide şahıs yerine sermaye esasına üstünlük tanındığı şeklinde yorumlanmıştır. Tuğrul Ansay, "Avukatlık Ortaklığı Yeni Bir Ortaklık Türü mü?," Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2003 içinde s. 139.

⁶⁷ 4667 sayılı Kanun'un kanunlaşması sürecinde verilen bir kanun teklifinde, avukatlık ortaklarındaki oy hakkının şahıs şirketlerindeki duruma paralel olarak düzenlenmesi öngörülmüştü. Buna göre "Ortaklar kurulunda, her ortak payına bağlı olmaksızın bir oy hakkına sahiptir. Toplantılara katılmayan ortak ancak diğer bir ortak tarafından vekâleten temsil edilebilir. Bir ortak toplantılarda ortakların pay ve paydaş olarak (1/3)'den fazlasını vekâleten temsil edemez". Bu hüküm 4667 sayılı Kanun'a alınmamıştır. Öğretide de paylarına bakılmaksızın her ortağın bir oy hakkının olması gerektiğini savunan yazarlar bulunmaktadır. Sungurtekin Özkan, s. 213.

⁶⁸ Kollektif şirketler bağlamında ortaklar kurulu kavramı, yalnızca TTK'nın 221/2., 227/2. ve 1527/2. maddelerinde geçmektedir. Kanunda toplantı yapılması bakımından herhangi bir çağrı usulü öngörülmemiştir. Öğretide ortaklar kurulunun gerektiği zaman toplanacağı, tüm ortakların katılımının sağlanması için fırsat

yetkili kişiler şirket sözleşmesinde gösterilecek olmasına rağmen (TTK m.213/1-f), avukatlık ortaklıklarında temsil yetkisine sahip yönetici ortakların seçimi ortaklar kurulunun yetkisinde olup, kuruluşu takiben de yöneticilerin seçilmesi mümkündür (AOY m.18/a). Dolayısıyla pek çok açıdan şahıs şirketlerine yakın bir konuma sahip avukatlık ortaklıkları, karar organı ve özellikle de oy hakkı açısından şahıs şirketlerinden ayrılmaktadır.

4.1.2. Yönetim ve Temsil

Yönetim ve temsil açısından AOY, ana sözleşme hükmü veya ortaklar kurulu kararı ile bir veya birden fazla ortağın, ortaklığı yönetim ve temsile yetkili kılınabilmesine imkân tanımaktadır (AOY m.19/1).⁶⁹ Bu ortağa “yönetici ortak” adı verilmektedir (AOY m.20/1). Yönetici ortakların kimler olduğu ana sözleşmede gösterilebilir. Alternatif olarak, kuruluşu takiben yapılacak ortaklar kurulunda yönetici ortakların seçimi mümkündür. Aksine bir ana sözleşme hükmü veya ortaklar kurulu kararı olmaması halinde ise ortaklığın yönetim ve temsilde tüm ortaklar yetkilidir (AOY m.19/1). Gerek ana sözleşmede gösterilsin gerekse ortaklar kurulu kararıyla belirlensin, yönetim ve temsile yetkili ortakların imza sirküleri ile yetkiye ilişkin belgeleri, ilgili baro tarafından onaylanır (AOY m.19/3). O halde imza sirküleri için notere başvurma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Baroyla ilgili diğer bir işlem de yönetici ortaklarda yapılan değişikliklerdir. Yönetim ve temsilde yapılan değişikliğe ilişkin ortaklar kurulu kararının bir nüshası baroya bildirilecek ve baro tarafından ortaklığın sicil dosyasında saklanacaktır (AOY m.19/2).⁷⁰ Avukatlık ortaklıklarında ticaret sicili-

tanınması, gündemin ortaklara önceden bildirilmesi, kurulun yazılı oy toplama suretiyle de karar alabileceği ifade edilmiştir. Şener, s. 220.

⁶⁹ Avukatlık ortaklıklarında yönetici ortak, mutlaka ortaklığın bir ortağı olmalıdır. Ortaklık dışında bir yönetici ortak atanamayacağı gibi, ortaklığı temsil yetkisi de başkalarına devredilemez. Özen, s. 373.

⁷⁰ Ana sözleşmede ortaklığın kim veya kimler tarafından temsil edildiğinin belirtilmemiş olması veya bu yönde bir ortaklar kurulu kararının bulunmaması durumunda, üçüncü kişilerin iyi niyetinin korunması sorunu gündeme gelebilecektir. Ticaret şirketlerinin aksine ortaklık temsilcilerinin bilgileri herhangi bir yerde ilan edilmemekte, yalnızca Baroyla paylaşılmaktadır. AOY’de temsil yetkisine ilişkin belgelerin ilgili baro tarafından onaylanacağı belirtilmiştir (AOY m.19/3). O halde ana sözleşmede temsilcilerin gösterilmemesi durumunda bu belge aracılığıyla hangi ortakların temsile yetkili olduğu hususu, ortaklıkla hukuki işlemler içerisine girecek üçüncü kişilerle paylaşılabilir. Böylece ortaklık, üçüncü kişilerin bir or-

ne tescil ve ilan gibi bir müessesenin bulunmaması sonucu, temsil yetkisinde yaşanan değişikliklerin resmi makamlarla paylaşımı, baroya bildirim şeklinde gerçekleşmektedir.

Görüldüğü üzere avukatlık ortaklığında, şahıs şirketlerinde olduğu gibi her ortağın yönetim ve temsil yetkisini haiz olması esas alınmış, sermaye şirketlerindeki “yönetim kurulu” veya “müdürler kurulu” gibi bir organ öngörülmemiştir.⁷¹ Her bir ortağın temsil yetkisine sahip olması halinde ortaklığın en az iki temsilcisi olacağından, bunların çalışma esasları konusu önem kazanmaktadır. AOY yönetici ortakların seçilmeleri, görev süreleri, değiştirilme esasları, yetkileri, *toplantı zamanları, toplantıya çağırılma şekli ve kararlar için gerekli çoğunluk nispetleri* gibi hususların ana sözleşmede düzenlenmesini aramaktadır (AOY m.20/2). O halde yönetici ortakların birden fazla olması durumunda bunların adeta bir kurul halinde çalışması öngörülmüştür. Diğer taraftan, ana sözleşmede gösterilen yetki sınırları dışında, yönetici ortakların temsil yetkisi konusunda, ortaklığın amacı dışında mal ve hak edineme kısıtlaması dışında, genel olarak bir sınır bulunmamaktadır.⁷² Yönetici ortaklar; kanun, yönetmelikler, ana sözleşme ve ortaklar kurulunun kararlarına göre ortaklığın faaliyetlerini yönetir ve ortaklığı temsil ve ilzam eder (AOY m.20/3). Her ne kadar kolektif

tağın temsilci olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği hususunu, temsil yetkisini gösteren belgenin (ve tabi imza sirkülerinin) kendisiyle paylaşıldığını göstermek suretiyle ispat edebilir.

⁷¹ TTK m.218 uyarınca kolektif şirketlerin ortaklardan her biri, ayrı ayrı şirketi yönetme hakkını ve görevini haiz olup şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebilir. Bu açıdan avukatlık ortaklıkları için de benzer bir düzenleme öngörülmüştür. Ancak kolektif şirket sözleşmesinde şirketin temsil yetkisinin kim veya kimlere ait olacağına gösterilmesi zorunludur (TTK m.213/1-f). Avukatlık ortaklıkları açısından ise böyle bir yükümlülük bulunmamaktadır. Zira avukatlık ortaklıklarında yönetici ortaklar, ortaklığın kuruluşunu takiben ortaklar kurulu kararıyla da belirlenebilirler.

⁷² 4667 sayılı Kanun’un kanunlaşması sürecinde verilen bir kanun teklifinde “Avukatlık ortaklığını yönetim ve temsil ile görevli olanlar, ortaklık amacına uygun olan her tür işi ve hukukî işlemi ortaklık adına yapmak ve ortaklık adını kullanmak zorundadırlar. Avukatlık ortaklığı, amacının dışında hak ve mal edinemez, üçüncü kişilerle ortaklık kuramaz, tüzel kişilerin paylarını alamaz” hükmü bulunmaktaydı. Bu hükmün ortaklığın ehliyetini sınırlayan ikinci cümlesi kanuna aynen alınmışken, yönetici ortakların yetkilerine ilişkin birinci cümlesine ise kanunun nihai metninde yer verilmemiştir. Yönetici ortakların yetkilerinin genişliğini göstermesi bakımından bu hükmün kanuna alınmaması isabetsiz olmuştur. Kaldı ki AOY’de de bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır.

şirketlerdeki gibi olağan ve olağanüstü işler şeklinde detaylı bir kanuni ayırım yapılmamış olsa da,⁷³ yönetici ortaklar açısından da benzer bir esasın geçerli olması gerektiği söylenebilir.

4.1.3. Denetim ve Denetleme Kurulu

Avukatlık ortaklığında her ortağın, ortaklık hakkında bilgi alma ve ortaklığın defterlerini, iş ve dava evraklarını incelemeye hakkı vardır (AOY m.24/1). Bilgi isteme ve inceleme yetkisi tüm ortaklara tanınmış olup, ortakların yönetici olup olmaması bu bağlamda bir fark yaratmamaktadır. Bu yetkiye ek olarak ortaklar, ortaklığın mali işlerini denetlemek üzere, görev ve yetkileri ana sözleşmede düzenlenen ve bir ya da birden çok kişiden oluşan bir “denetleme kurulu” görevlendirirler (AOY m.24/2). AOY ve Tip Ana Sözleşmede kullanılan ibarelerin farklı olması sonucu, denetleme kurulunun avukatlık ortaklığının bir organı olup olmadığı hususunda bir netlik olmadığı ileri sürülebilir.⁷⁴ Denetimin kapsamı konusunda da bir tutarlılık olmadığı anlaşılmaktadır. AOY’de denetleme kurulunun, “mali işlerin denetimi” için oluşturulacağı belirtilmişken, Tip Ana Sözleşmede denetleme kurulunun “ortaklığın defterlerinin kanuna ve yönetmeliğe uygun tutulup tutulmadığını, gelir ve gider belgelerinin defterlere usulüne göre işlenip işlenmediğini” denetleyeceği kaydedilmiştir (Tip Ana Sözleşme m.12/2). Denetleme kurulunun iş ve dava defteri, pay defteri, karar defteri gibi defterleri⁷⁵ de denetleyecek olması karşısında, denetimin kapsamının yalnızca hesap denetçiliğinden ibaret olmadığı söylenebilir. Ancak denetleme kurulunun, 6762 sayılı TTK zamanındaki düzenlemenin aksine, ortaklar kurulunu toplantıya çağırma gibi yönetime

⁷³ Kollektif şirketlerde yöneticiler birden fazlaysa, bunların her biri kural olarak tek başlarına şirket adına olağan işleri yapabilirler (TTK m.221). Olağan iş, günlük, normal, her iş yerinde görülen rutin işlerdir. Bunun dışında kalan işler ise olağanüstü işlerdir. Olağanüstü işlerin yapılması için ise ortakların oybirliği şarttır (TTK m.223). Şener, s. 219-220; Kayıhan, s. 129-130; Bozkurt, s. 151.

⁷⁴ AOY’de “görevlendirebilirler” ibaresi yerine “görevlendirirler” ibaresinin kullanılması sonucu denetleme kurulunun, avukatlık ortaklığının bir zorunlu organı olduğu izlenimi oluşmaktadır. Bununla birlikte, Tip Ana Sözleşmenin 12/2. maddesinde ise “görevlendirebilir” ibaresi geçmektedir. Kullanılan bu iki ibare arasındaki fark sonucu denetleme kurulunun avukatlık ortaklıklarının kanuni bir organı mı olduğu, yoksa ortakların talebi ve ihtiyaç duyulması halinde tıpkı bir özel denetçi gibi bir rolünün mü bulunduğu konusunda tereddüt doğmaktadır.

⁷⁵ Avukatlık ortaklıklarının kanunen tutması zorunlu defterleri için bkz. AOY m.31-37.

ilişkin görev ve yetkileri bulunmamaktadır. Disiplin hükümleri dışında, avukatlık ortaklıklarının baro tarafından denetimi de söz konusu değildir.⁷⁶

4.2. Ortaklar Arası Değişiklikler

4.2.1. Ortaklık Payının Devri

Avukatlık ortaklarında, payların ve oranlarının serbestçe belirlenmesi esası kabul edilmiş olsa da pay devirleri açısından aynı durum söz konusu değildir. Öncelikle avukatlık ortaklığının ortağı olabilmek için aranan avukat olma şartı, pay devirleri açısından da geçerlidir. Bu bağlamda ortaklık payları, yalnızca diğer ortaklara veya avukat olan üçüncü kişilere devredilebilir (AvK m.44/B-a (1); AOY m.16/1). Başka bir deyişle, ortaklık payının devri halinde payın devredileceği kişinin niteliği kanunen sınırlandırılmıştır.⁷⁷ Genel olarak avukatlık ortaklıklarında pay devri, limited şirketlerdeki pay devrine yakın bir biçimde düzenlenmiştir. Payın devri halinde limited şirketlerdeki gibi bu hususun pay defterine kaydı yeterli olup (AOY m.34), şahıs şirketlerinin aksine ana sözleşmenin değiştirilmesi gerekmez. Bununla birlikte, yine limited şirketlerdeki gibi, ana sözleşmeye bu yönde koyulacak bir hükümlerle birlikte pay devri tamamen yasaklanabilir (AOY m.16/3, aynı yönde bkz. TTK m.595/4). Yine pay devri yasaklanmamakla birlikte, ana sözleşmeyle ortaklar kurulunun onayına da tabi tutulabilir (AvK m.44/B-a (1)). Burada limited şirketlerden farklı olarak asıl olan payın serbestçe devri olup, bunun ortaklar kurulunun onayına tabi tutulması için ana sözleşmede bu yönde bir hüküm olması gerekir (karş. TTK m.595/2). Bu durumda ortaklar kurulu, pay devrine onay verip vermemekte ser-

⁷⁶ 4667 sayılı Kanun'un kanunlaşması sürecinde verilen ancak kanunun nihai halinde kendisine yer bulamayan kanun teklifi, denetim konusunda da mevcut kanun hükümlerinden farklı bir düzenleme içermekteydi. Buna göre "Avukatlık ortaklıklarının meslekî çalışmalarını ve hesaplarını denetleme ve soruşturma yetkisi bağlı bulunduğu baroya aittir" hükmü yer almaktaydı. Bu hükmün kanunlaşmaması sonucu baroların, avukatlık ortaklıklarının hesapları üzerinde herhangi bir denetimi de bulunmamaktadır.

⁷⁷ AvK'daki bu düzenleme, öğretilerde devir konusunda "kanuni bir bağlam" olarak nitelendirilmiştir. Turanboy, s. 46. AvK'da payların yalnızca avukat vasfına sahip kişilere devredilebileceği belirtilmiş, ancak payı devralacak avukatın, diğer ortaklarla aynı baro levhasına kayıtlı olup olmadığı hususu açıkça düzenlenmemiştir. Düşüncemize göre avukatlık ortaklıklarının kuruluş şartlarından biri olan ortakların aynı baro levhasına kayıtlı olması şartının, ortaklık payını devralacak avukatlar açısından da aranması gerekmektedir.

besttir (Tip Ana Sözleşme m.11, aynı yönde bkz. TTK m.595/3).⁷⁸ Pay devri için ayrıca baronun onayına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Ana sözleşmede ortaklık payının devrinin yasaklanmadığı veya ortaklar kurulunun iznine tabi tutulmadığı durumlarda pay, diğer ortaklarla aynı baro levhasına kayıtlı herhangi bir avukata, istenilen bedel üzerinden devredilebilecek olup, diğer ortaklara payı almak konusunda bir ön alım hakkı tanınmadığı gibi, payı alma zorunluluğu da getirilmemiştir. Pay devrinin nasıl yapılacağı hususunda ise mevzuatta bir şekil öngörülmemiştir. Aşağıda inceleneceği üzere ortaklıktan çıkma halinde, bunun ortaklığa ve diğer ortaklara yazılı olarak bildirilmesi gerekmektedir (AOY m.25/1). Ancak çıkma işlemi esasen ortaklar kurulunun onayına tabi olduğundan yazılı bildirim aranması doğaldır. Pay devrinin yasak veya ortaklar kurulunun onayına tabi olmaması halinde payın herhangi bir şekle bağlı olmaksızın devredilebileceği, ancak devir işleminin pay defterine kaydedilmesi gerektiği söylenebilir. Bu, imzanın noterce tasdikinin arandığı limited şirket esas sermaye payı devrinden farklı bir düzenlemedir (TTK m.595/1). Pay devrinin yasaklandığı veya ortaklar kurulunun devre onay vermediği hallerde ise AvK, diğer ortaklar açısından payı gerçek değeri üzerinden ve kendi payları oranında üç ay içerisinde satın alma yükümlülüğü öngörmüştür (AvK m.44/B-a (1)). Bu süre içerisinde satın alma işleminin sonuçlandırılmaması halinde ortaklık infisah edecektir (AOY m.28/d). Dolayısıyla payını devredemeyen ortağın ortaklığın feshini istemesine gerek kalmaksızın ortaklık üç ay içerisinde kendiliğinden sona erecektir.

4.2.2. Ortaklıktan Çıkma

Payın devri halinde payını devreden ortak avukatlık ortaklığından çıkmış olacaktır. Buna ek olarak AOY, ortaklıktan çıkmaya ilişkin başka bir hüküm daha içermektedir. Ana sözleşmede aksine bir hüküm yoksa her ortak, payını ortaklardan herhangi birine veya ortak olabilme şartlarını taşıyan üçüncü bir kişiye devrederek ortaklıktan çıkabilir (AOY m.25/1).⁷⁹ Her ne kadar maddede açıkça belirtilme-

⁷⁸ Mevzuatta pay devrine onay açısından belli bir yeter sayı bulunmamaktadır. Bu nedenle ortakların salt çoğunlukla karar alması mümkündür. Öğretide pay devrinde ortaklardan en az dörtte üçünün onayının aranmasının uygun olacağı ifade edilmektedir. Sungurtekin Özkan, s. 212.

⁷⁹ AOY'de bu durum, devir olarak değil çıkma olarak nitelendirilmiş olsa da payın

mişse de bu çıkma şekli, haklı nedene dayalı olmayıp, daha çok isteğe bağlı olarak öngörülmüş, bu nedenle ana sözleşmede aksine hüküm olmaması halinde uygulanacağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla ana sözleşmede, ortaklıktan haklı neden olmaksızın çıkmanın yasaklanması mümkündür.⁸⁰ Adı geçen madde uyarınca ortaklıktan çıkmak isteyen ortak, payının değerini ve devralacak olan kişiyi yazılı olarak ortaklığa ve diğer ortaklara bildirecek olup, en son ortağa bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde ortaklık kararını vermezse devre onay verilmiş sayılır. Devre onay vermek için gerekli yeter sayıya ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.⁸¹ Devre açıkça onay verilmemesi halinde ise devir gerçekleşmeyecektir.⁸² Bununla birlikte ortağın, limited şirketlerde olduğu gibi (TTK m.595/5), haklı nedenlerin varlığı halinde ortaklıktan çıkma hakkı saklıdır. AOY’de ortaklıktan çıkmada haklı nedenler, ortaklıktan çıkma başlıklı 25. maddede değil, pay devri başlıklı 16. maddede düzenlenmiştir.⁸³

üçüncü bir kişiye devredilmesi suretiyle ortaklıktan çıkma, sonucu itibarıyla pay devrinden farklı bir şey değildir. Zira payın bedeli ortaklıktan değil, devredilen kişiden alınmaktadır. Çıkma, bir ortağın kendi isteğiyle şirketteki payını alarak şirketten ayrılması demektir. Kayıhan, s. 139. O halde payın mevcut ortaklardan birine devri, pay bedelinin ortaklıktan olmasa da ortaklardan alınması nedeniyle ortaklıktan çıkma anlamındadır.

⁸⁰ Bununla birlikte Tip Ana Sözleşmede “Bir ortak; payını ortaklığa, ortaklardan herhangi birine veya ortak olabileme şartlarını taşıyan bir başka kişiye devir ederek ortaklıktan çıkabilir” hükmü yer almaktadır (m.13). Şu halde ana sözleşmede ortaklıktan çıkmanın yasaklanması, Tip Ana Sözleşmedeki bu hükmün aynen korunması durumunda mümkün değildir.

⁸¹ AvK’da ortaklıktan çıkarmak için dörtte üçlük bir çoğunluk öngörülmüşken, ortaklıktan çıkmak için bir çoğunluk öngörülmemiştir. TTK’da kollektif şirketlerde ortaklıktan çıkmaya ilişkin bir hüküm sevk edilmemiştir. Bu nedenle şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir hüküm bulunmadıkça, ortağın şirketten ayrılması sözleşmede değişiklik niteliğinde olacağından oybirliği şartına bağlı olacaktır. Bozkurt, s. 163-164. Buradan hareketle avukatlık ortaklıklarında ortaklıktan çıkma için de oybirliğinin gerekeceği ileri sürülebilir.

⁸² Esasen ortaklığın pay devrine onay vermemesi halinde AvK’nın 44/B maddesi ve TBB Baro Hakem Kurulu Yönetmeliği hükümlerine göre işlem yapılacağı hükmüne bağlanmıştı (AOY m.25/2). Bahsi geçen AvK’nın 44/B-b maddesinde “Avukatların birlikte çalışmalarından veya avukatlık ortaklığında; ortakların kendi aralarında ve ortaklıkla ilgili her türlü uyuşmazlıklar ile ortaklık pay devri ve intikalinde bedele ilişkin olarak üçüncü şahıslarla aralarında çıkacak anlaşmazlıklar, bu Kanun’un 167’nci maddesinde tanımlanan hakem kurulu tarafından, bu kanun ve yönetmelik hükümlerine göre çözümlenir.” denilmektedir. Anayasa Mahkemesi’nin 03.03.2004 tarih ve E.2003/98, K.2004/31 sayılı kararıyla AvK’nın 167. maddesinin iptali üzerine bu hükmün uygulanma olanağı kalmamıştır. Kubilay, s. 164.

⁸³ Ortaklar dışında payın üçüncü bir kişiye de devredilebilecek olması sonucu, siste-

Buna göre payın avukat olmayan birine miras kalması ya da avukat olan mirasçının ortaklığa dâhil olmak istememesi, bir ortağın emeklilik ya da sağlık nedenleriyle avukatlığı bırakması, Baro levhasından silinmesi, meslekten çıkması ve çıkarılması, ortaklıktaki payına haciz konulması hallerinde ortaklık payı, gerçek değeri üzerinden diğer ortaklara ya da ortaklar kurulu kararıyla avukat olan üçüncü kişilere devredilebilir (AvK m.44/B-a(1); AOY m.16/4). Bu düzenlemeden görüleceği üzere ortaklıktan çıkmak için haklı neden teşkil edebilecek bu gibi hallerin gerçekleşmesi durumunda ilgili ortağın ortaklıktan çıkması, ortaklar kurulunun onayına tabi değildir. Ancak pay devrine ortaklar kurulunca izin verilmemesi halinden farklı olarak, haklı nedenle ortaklıktan çıkılmak istenmesi durumunda diğer ortakların ilgili ortaklık payını alma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu takdirde ortaklar kurulu kararı ile ilgili pay, avukat olan üçüncü bir kişiye devredilecektir. Pay devrine izin verilmesi sürecinde olduğu gibi, üçüncü kişiye devir işleminin üç ay içerisinde tamamlanamaması durumunda da ortaklık infisah edecektir (AOY m.28/d). Buradaki üç aylık süre ile ortaklıktan haklı neden bulunmaksızın çıkmadaki iki aylık süre, birbiriyle karıştırılmaya elverişlidir. Son olarak ister pay devri nedeniyle, isterse ortaklıktan çıkma nedeniyle olsun, her hâlükârda paylar ortaklığa değil, yalnızca ortaklara devredilecektir.⁸⁴

4.2.3. Ortaklıktan Çıkarılma

Ortaklar arası değişiklik hallerinden sonuncusu ortaklıktan çıkarılmadır. Bir ortak, şahsına ilişkin haklı sebeplerin varlığı halinde, ortaklar kurulunun üye tam sayısının dörtte üçünün vereceği kararla ortaklıktan çıkarılabilir (AOY m.26). Bu hüküm uyarınca ortaklıktan çıkarılmak için ana sözleşmede bir düzenlemeye gerek olmasa da haklı bir nedenin varlığına gerek bulunmaktadır. Kollektif şirkete çok yakın bir model olarak düzenlenmesine rağmen avukatlık ortaklıklarında

matik yorum yöntemiyle bu durumun ortaklıktan çıkma yerine, bir nevi zorunlu pay devri gibi düşünülüp, bu yüzden AOY m.16 altında düzenlenmiş olduğu ileri sürülebilir.

⁸⁴ AvK, ortakların paylarının ancak diğer ortaklar (veya üçüncü kişiler) tarafından payları oranında alınabileceğini çok açık bir şekilde dile getirmekte olup, bu durum karşısında tüzel kişi olan ortaklığın, payın gerçek değerini ödeyerek payı satın alması mümkün değildir. Güner, s. 785. Başka bir deyişle, sermaye şirketlerinde belli koşullarda izin verilen ortaklığın kendi paylarını iktisabı müessesine (bkz. TTK m.379 vd., m.612) avukatlık ortaklıkları açısından izin verilmemiştir.

haklı nedenlerin neler olabileceği AvK'da veya AOY'de gösterilmemiştir.⁸⁵ Ortaklıktan çıkma bağlamında incelenen avukatın emekli olması, Baro levhasından silinmesi veya meslekten çıkarılması ya da ortaklık payına haciz konulması gibi hallerin, aynı zamanda ortaklıktan çıkarılma için haklı neden oluşturduğu söylenebilir. Öğretide başkaca nedenlerin de ana sözleşmede haklı neden olarak kararlaştırılabileceği, örneğin ortağın kötü şöhreti veya alışkanlıkları, rekabet yasağına uymaması, özel yaşantısının meslek etiğiyle bağdaşmaması, disiplin cezası alması gibi hallerin de bu bağlamda değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.⁸⁶ Özellikle ortakların rekabet yasağına (rekabet etmeme yükümlülüğü) uymamaları durumunda, bunun ortaklıktan çıkarılmak için haklı bir neden oluşturacağı ileri sürülebilir.⁸⁷ Çıkarılan ortağın payının akıbeti AvK ve AOY'de düzenlenmemiş olup, Tip Ana Sözleşmede ise çıkarılan ortağın payının, gerçek değeri üzerinden diğer ortaklarca payları oranında alınabileceği belirtilmektedir (m.14).

4.3. Hukuki Sorumluluk

4.3.1. Ortaklığın Sorumluluğu

Avukatlıkta ortak çalışma modellerinin en önemli özelliklerinden biri de sorumluluk konusudur. Avukatlık ortaklığının tüzel kişiliği

⁸⁵ TTK'daki esaslar değerlendirildiğinde haklı nedenin, ortaklıktan çıkarma ve şirketin feshini talep etme bağlamında önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Şirketin feshini isteyen bir ortak, oybirliği olmadıkça bunun için haklı bir nedene dayanmalı, aynı şekilde şirketten çıkarılmak istenen bir ortak için de o ortak rızasıyla şirketten ayrılmadıkça çıkarılmayı haklı kılan nedenler bulunmalıdır. Haklı neden kavramı, TTK'da en kapsamlı olarak düzenlendiği kolektif şirketler bağlamında 245. maddede tanımlanmıştır. Buna göre haklı neden, "şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır". Söz konusu maddede haklı neden oluşturabilecek birtakım durumlar örnek niteliğinde sayılmıştır. Konuyla ilgili ayrıca bkz. Ersin Çamoğlu, Kolektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

⁸⁶ Güner, s. 786.

⁸⁷ Aynı yönde bkz. Güner, s. 781. Avukatlık ortaklıklarında ortakların birden fazla avukatlık ortaklığının ortağı olması veya ortaklığın bürosu dışında başka bir büro edinmesi ya da bağımsız olarak dava ve iş takip etmesi yasaklanmıştır (AvK m.44/B-a (3)). Burada adı geçerse de kanundan doğan bir rekabet yasağının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Ortakların bu kısıtlamalara uymaması, ortaklar arasındaki güven ilişkisinin daha sağlıklı ve kalıcı olmasını sağlayacağı gibi, ortaklık ile aralarında menfaat çatışmalarının doğmasını da engelleyebilecektir. Bunun ihlali ise güven ilişkisini zedeleyecek ve diğer ortaklar açısından ilgili ortakla daha fazla aynı ortaklık çatısı altında kalmayı çekilmez hale getirebilecektir.

haiz olması sonucu gerek ortaklığın gerekse ortakların nasıl bir sorumluluk rejimine tabi olduğu, şüphesiz avukatlarca bu modelin tercih edilip edilmeyeceğinde belirleyici olacaktır. Ayrıca avukatlık ortaklıklarında ortakların mesleki faaliyetleri kapsamında icra ettikleri kusurlu davranışlardan doğan zararlardan sorumluluk hususu (*malpractice*), ticaret şirketlerinde var olmayan ve avukatlık ortaklıklarına özgü bir konudur. Buna karşın, sorumluluk konusu AvK'da ayrıntılı olarak düzenlenmemiştir. Avukatlık ortaklığı, ortakların ve ortaklıkta çalışanların, mesleki görevlerine ilişkin eylem, işlem ve borçlarından dolayı bunlarla birlikte müştereken, müteselsilen ve sınırsız olarak sorumlu tutulmuştur (AvK m.44/B-a(4)).⁸⁸ Bu hükümle temsil yetkisi olup olmadığına bakılmaksızın ortakların, hatta ortaklıkta çalışanların dahi *mesleki görevleriyle ilgili* olması şartıyla eylem ve işlemleriyle, örneğin bir ortağın ortaklık adına takip ettiği davada temyiz süresini kaçırmaması, ortaklığı borç altına sokabileceği ortaya koyulmuştur. Düzenlemeyle ortaklık ile ortaklarının ve çalışanlarının müteselsil sorumluluğuna vurgu yapılmış, ancak bu sorumluluğun derecesi hakkında bir açıklamaya verilmemiştir. Öğretide avukatlık ortaklığı ile ortaklarının müteselsilen sorumlu olmasını, alacaklıların herhangi bir sıra gözetmeksizin bunlardan istediğine veya hepsine başvurabileceği şeklinde yorumlayan yazarlar olduğu kadar,⁸⁹ kollektif şirketlerde sorumluluk rejimine benzer olarak avukatlık ortaklığının birinci, ortaklarının ise ikinci derecede sorumlu olduklarını ileri süren yazarlar da bulunmaktadır.⁹⁰

⁸⁸ Böylece Partnershaftsgesellschaft modelinde olduğu gibi avukatlık ortaklığında da ortaklık, ortakların eylem ve işlemlerinden dolayı hukuken onlarla birlikte sorumlu tutulmuştur. Yalnız burada eylem ve işlemin mesleğin yerine getirilmesiyle bağlantılı olması gerektiği unutulmamalıdır. Mesleki faaliyetle ilgisi olmayan bir hususun, örneğin avukatlık ortaklığının ofisine mobilya satın alınması, yalnızca ortaklığın temsilcileri tarafından yapılabileceği ve geçerli temsil yetkisi dâhilinde ortaklığı bağlayacağı açıktır.

⁸⁹ Ansay'a göre yapılan faaliyetlerin ticari sayılmaması ve korunması gereken menfaatlerin önemi nedeniyle kanun koyucu, üçüncü kişileri korumak amacıyla avukatlık ortaklığının tüzel kişiliğini göz ardı ederek birinci derecede sorumluluk yerine, müteselsil sorumluluk esasını benimsemiştir. Ansay, s. 137-138. Arslan/Ünal ise ortaklar ile ortaklığın aynı sorumluluk rejimine tabi olduğunu, başka bir deyişle gerek ortaklığın gerekse ortakların birinci derecede sorumlu olduklarını ileri sürmüştür. Arslan/Ünal, s. 66.

⁹⁰ Turanboy, s. 60. Kollektif şirketler bağlamında TTK'da ortakların "müteselsilen ve bütün malvarlığı ile" sorumlu olduğu ortaya koyulmuş (m.236), buna ek olarak şirketin borçlarından dolayı "birinci derecede" şirketin sorumlu olduğu, ancak

4.3.2. Ortakların Sorumluluğu

Hukuki sorumluluk bağlamında incelenmesi gereken diğer bir husus da bir ortağın mesleğinin icrasıyla ilgili eylem ve işlemlerinden doğan zararlardan diğer ortakların sorumluluğunun bulunup bulunmadığıdır. Bu husus yukarıda incelenen madde hükmünden net olarak anlaşılamamaktadır. Öğretide hâkim görüş, ilgili hükmün ortaklar arası bir teselsül öngörmediği yönündedir.⁹¹ Esasen bu görüşte isabet bulunmaktadır. Şöyle ki avukatlık ortaklığının konusu avukatlık mesleğinin yerine getirilmesidir. Bu bağlamda avukatlık ortaklığının bunu gerçekleştirebilmek için müvekkilleri ile vekalet ilişkisine girmektedir. Avukatlık ortaklığının tüzel kişi olması sonucu, avukatlık ortaklığınca dava veya işinin takip edilmesini isteyen iş sahipleri, vekaletnameyi ortaklık adına düzenleyecektir.⁹² Esasen vekaletname ortaklık adına verildiğinden, yetki belgesi aracılığıyla vekalet konu dava veya iş takip eden bir ortağın kusurlu davranışlarıyla yol açtığı zararlardan diğer ortakları da sorumlu tutmak, gerek AvK m.44/B-a(4) gereği ortaklığın sorumlu olması, gerekse kusurlu ortağın şahsi sorumluluğunun baki olması karşısında fazla önem arz etmemektedir. Ayrıca ortaklarının verdiği zararı tazmin eden avukatlık ortaklığına, ilgili ortağa rücu etme hakkı da tanınmıştır (AOY m.41). Rücu mekanizmasına izin vermesiyle kanun koyucunun, bir ortağın verdiği zararlardan diğer ortakların sorumlu tutulmasını arzu etmediği düşünülebilir. Hâlihazırda ortak-

şirkete karşı yapılan icra takibinin semeresiz kalması veya şirketin herhangi bir sebeple sona ermesi durumunda ortak veya ortaklar aleyhine de dava açılacağı ve takip yapılabileceği kaydedilmiştir (m.237). Dolayısıyla sorumluluğun derecesi, TTK'nın aksine AvK'da açıkça belirtilmemiştir.

⁹¹ Ansay, s. 138; Kubilay, s. 158. Peker, s. 391. Bu şekilde yorumlandığında avukatlık ortaklığı, yalnızca mesleki faaliyet sırasında zarara yol açan eylemde dahlinin bulunmadığını ispat etmeleri halinde diğer ortakların sorumlu olmamasını kabul eden Partnershaftsgesellschaft'tan esasen daha avantajlı bir model oluşturmaktadır. Rechtsanwalts-gesellschaft modelinde ise mesleki sorumluluk sigortası yapıldığı sürece zaten kişisel sorumluluk bulunmamaktadır.

⁹² Ortaklığın takip edeceği işlere ait vekaletnameler ortaklık adına düzenlenir. Ortaklık, iş ve davayı takip edecek avukatlara (ortağı olsun veya olmasın) usulüne uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi verecektir (AvK m.44/B-a (2); AOY m.381). Konuya ilişkin olarak Yargıtay, vekil sıfatının tüzel kişiye ait olduğundan avukatlık ortaklığı adına çıkarılan vekaletnamelerin doğrudan ortaklarca kullanılmasını kabul etmemiş, takip edilen davalar kapsamında avukatların kendi adlarını gösterir yetki belgesini dosyaya eklemeleri ve dilekçeleri kendi ad ve soyadlarını gösterecek şekilde imzalamaları gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay HGG, 23.12.2009, E.2009/19-516, K.2009/575 (Kazancı İBB).

ların sorumluluğunu sınırlandırabilmek adına mesleki sorumluluk sigortasıyla ilgili bir düzenleme ise bulunmamaktadır.⁹³ Sigorta konusu, avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesi halinde daha yoğun bir şekilde tartışılacaktır.

5. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Avukatlık mesleğinin ticaret şirketleri bünyesinde yerine getirilmesine en büyük engel, avukatlığın kamu hizmeti olması (AvK m.1) ve tacirliğin avukatlıkla birleşmeyen bir iş olarak nitelendirilmesi (AvK m.11) sonucu avukatlık hukukundan kaynaklanmaktadır. Avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü bazı hususlar nedeniyle ticaret şirketi kurmak suretiyle mesleğin birlikte icrası *de lege lata* mümkün değildir. Kanun koyucu şirketleşmeye duyulan ihtiyacı avukatlık ortaklığı modelini ihdas ederek gidermeye çalışmıştır. Yukarıda incelendiği üzere kendine özgü bir niteliği haiz avukatlık ortaklığı modeli, büyük ölçüde kolektif şirketleri, kısmen de limited şirketleri andırmaktadır. Yani hâlihazırdaki model bile ticaret şirketlerinden farklı birtakım özelliklerin alınması suretiyle oluşturulmuştur. O halde şirketleşmeye engel olabilecek avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü hususlar özel olarak düzenlendikten sonra, TTK'daki ticaret şirketi türlerinden avukatların da yararlanmasında *de lege ferenda* bir sakınca olmadığı ileri sürülebilir. Bu konuda bir kanun değişikliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Nasıl şirket olgusu uzun yıllar iki veya daha fazla kişiden oluşan bir ortaklık olarak tanımlanmaktayken bugün gelinen noktada tek bir kişiyle dahi bazı şirketler kurulabilmekteyse, ticari olmadığı belirtilen avukatlık mesleğinin de bu özelliği bozulmadan ticaret şirketleri bünyesinde icra edilmesi bir kanun değişikliğiyle mümkün hale getirilebilir. Nitekim Alman *Rechtsanwaltsgesellschaft* modeli tam da şekilde oluşturulmuştur.

Mevcut durumda avukatlık ortaklığının hukuki altyapısı, AvK'da yer alan tek bir maddeden ibarettir. Ortaklığın organları dâhil pek çok

⁹³ Avukatlık ortaklığı modellerinin yaygın olduğu ülkelerde ortağın önemli ölçüde ödeme yaparak ekonomik çöküntü içine girmesini önlemek, iş sahiplerinin, uğradıkları zararları daha kolay ve güvenceli bir ortamda tazmin edebilmelerine olanak sağlamak amacıyla "mali sorumluluk sigortası" sistemi oluşturulmuştur. Türk hukukunda da bu konunun değerlendirilmesi düşüncesi öğretilerde taraftar bulmuştur. Güner, s. 783-784; Sungurtekin Özkan, s. 212-213.

unsuru ikincil mevzuata bırakılmıştır. Diğer bir sorun ise Avukatlık Ortaklığı Tip Ana Sözleşmesinin, AvK'da hiç değinilmeyen ve AOY ile bağdaşmayan birtakım hususları içermesidir. Mevcut haliyle Tip Ana Sözleşme, normlar hiyerarşisine aykırı olarak neredeyse AOY'den daha üstün bir uygulama kabiliyetine sahip görünmektedir. Ayrıca AOY'de ve Tip Ana Sözleşmede düzenlenmemiş konulara ilişkin olarak TTK'nın konuyla ilgili maddelerinin doğrudan veya kıyasen uygulanabileceği yönünde bir düzenleme de bulunmamaktadır. Tip Ana Sözleşmenin 24. maddesi bu anlamda yeterli değildir. Avukatlık ortaklıkları bağlamında ilgili mevzuatta düzenlenmemiş bazı hususlara ilişkin TTK'da ayrıntılı hükümler bulunduğundan (örneğin avukatlık ortaklığında sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinin sonuçları), TTK'daki ilgili hükümlerden yararlanma yoluna gidilebilirdi. Kaldı ki kolektif şirketlerin hukuken yalnızca bir ticari işletme işletmek amacıyla kurulabileceği hususu ile avukatlık ortaklığının büyük ölçüde bu şirket modelinden yararlanılarak oluşturulmuş olması da temelde bağdaşmamaktadır. Bu ve bunun gibi nedenlerle avukatlık ortaklığı modelinin; ticaret şirketleri ile ahenk sağlayamadığı,⁹⁴ avukatlıkta şirketleşmeden beklenen faydaları gerçekleştirilmeye uygun bir yapı olmadığı, kurumsallaşmayı başaramadığı, şahıs şirketlerini esas aldığından avukatlar arasında rağbet görmediği, hatta ölü dahi doğduğu öğretilde ifade edilmiştir.⁹⁵

Düşüncemize göre avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesi Türkiye için önemli bir adım olacaktır. Ülkemiz için ilk deneyim niteliğindeki avukatlık ortaklığı ile sınırlı kalınmamalı ve yaklaşık 20 yıldır hiçbir değişikliğin veya yeniliğin yapılmadığı avukatlıkta ortak çalışma modellerine ilişkin karşılaştırmalı hukuktaki gelişmelerden yararlanma yoluna gidilmelidir. Bu noktada ilk karar verilmesi gereken husus TTK'daki hangi şirket türlerinin avukatlık şirketi olarak kurulabilecek olmasıdır. Kolektif ve komandit şirketlerin yalnızca bir ticari işletme işletmek amacıyla kurulabilecek olması sonucu, avukatlık şirketi için uygun bir model oluşturmayacağı açıktır. Kaldı ki bu şirketlerin, *hâlihazırdaki avukatlık ortaklığı modeline kıyasla* avukatlıkta şirketleşme olgusuna bir katkısı da olmayacaktır. Bu yüzden avukatlıkta şirket-

⁹⁴ Ansay, s. 142.

⁹⁵ Sungurtekin Özkan, s. 199-205.

leşmeyi, asıl limited ve anonim şirketler cazip kılacaktır. Kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için kurulabilecek bu şirketlerden tercihleri doğrultusunda avukatlar da yararlanabilmelidir. Burada önemli olan avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü hususların tespit edilmesi ve mevzuatta özel olarak düzenlenmesidir. Bu bağlamda *Rechtsanwaltsgesellschaft* modelinin BRAO'ya eklenmesi örneğinde olduğu gibi, bu hususlar AvK'da ayrı bir bölümde düzenlenebilir. Bunun dışında kalan hususlara ilişkin olarak ise ilgili şirket tipine dair TTK'daki hükümler uygulama alanı bulacaktır. Böylelikle mevcut avukatlık ortaklığı modelinin aksine avukatlık şirketinin tüm özelliklerinin mevzuatta tek tek, özel olarak düzenlenmesine de gerek kalmayacaktır.

Sonuç itibarıyla avukatlıkta şirketleşmeye izin verilip verilmeyeceği, kanun koyucunun tercihi olacaktır. Kanun koyucunun bu yönde bir irade göstermesinin ardından avukatların ortak çalışmasını mümkün kılacak avukatlık şirketi modelinin nasıl olması gerektiği tartışmaya açılacaktır. TTK'daki şirket tiplerinin hiçbir değişiklik yapılmaksızın, doğrudan avukatların kullanımına sunulmasının uygun olmadığı açıktır. Bir örnek vermek gerekirse, avukatlık anonim şirketinde pay devri, aksine bir hüküm getirilmedikçe TTK'daki ilgili hükümlere tabi olacaktır. Ancak avukatlık şirketinin, diğer ticaret şirketlerine kıyasla avukatlara veya avukatlık mesleğinin gereklerine özgü birtakım özellikleri bünyesinde barındırması icap edecektir. Bu yüzden avukatlık anonim şirketinde payın, yalnızca avukat olan kişilere devredilebileceğine dair AvK'da özel bir hüküm öngörülerek, TTK'daki hükümlerden kısmen ayrılabilir. Yine ticaret şirketleri için normalde geçerli olan birtakım düzenlenmelerin avukatlık şirketleri açısından uygulanmayacağı da kabul edilebilir, örneğin avukat olmayan kişilerin kolayca eline geçme ihtimali karşısında avukatlık anonim şirketinde payların senede bağlanması yasaklanması gibi. Şu hâlde avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü hususlar göz önünde bulundurularak avukatlık şirketinin, mevcut şirket tiplerine ilişkin TTK'da yer alan esaslardan ne ölçüde farklılaşacağını tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda makalede incelenen konu başlıklarından yola çıkılarak, ileride oluşturulabilecek bir avukatlık şirketi modeline ilişkin aşağıda birtakım önerilere yer verilmiştir:

- Ana sözleşme: Diğer tüzel kişilerde olduğu gibi, avukatlık şirketinin kurulabilmesi için de bir kuruluş belgesine ihtiyaç olacaktır. Bu bağlamda ilk önce yazılı bir şirket sözleşmesinin hazırlanması gerekecektir. Burada bu sözleşmenin, herhangi bir tip sözleşmeye uygun olarak hazırlanıp hazırlanmayacağına karar verilmelidir. Bilindiği üzere ticaret şirketleri için mevzuatta herhangi bir tip veya örnek bir sözleşme bulunmamaktadır. Ortaklar TTK'da her bir şirket türü için öngörülen zorunlu kayıtları yerine getirdikten ve emredici hükümler ilkesine riayet ettikten sonra şirket sözleşmesini istedikleri gibi oluşturabilir. Ancak avukatlara ve avukatlık mesleğine özgü hususların hayata geçirilebilmesi için avukatlık şirketinin sözleşmesi, avukatlık ortaklıklarında olduğu gibi belli bir tip ana sözleşmeye uygun olarak hazırlanmalıdır. Taslakta avukatlık şirketi sözleşmesinin, TBB tarafından hazırlanacak "tip sözleşme"ye uygun bir biçimde düzenlenmesi öngörülmektedir (m.62/5 ve 62/8). O halde avukatlık şirketleri için de adı "tip sözleşme" veya "ana sözleşme" olsun, diğer şirketlerden farklı olarak içeriği kanunen önceden belirlenmiş bir örnek sözleşmeye uygunluk şartı aranmalıdır. Ancak avukatlık ortaklığından elde edilen deneyim sonucu, avukatlık şirketi için hazırlanacak tip sözleşmenin mutlak suretle birincil ve ikincil mevzuat ile uyumu sağlanmalıdır.

Avukatlık şirketi niteliği itibarıyla bir ticaret şirketi olacağından, şirketin kuruluşuna ilişkin ticaret sicili müdürlüklerinin görev ve yetki alanı ile ticaret siciline tescil ve ilan konuları gündeme gelecektir. Mevcut durumda avukatlık ortaklıkları açısından haliyle ticaret sicilinin bir fonksiyonu bulunmamakta ve ortaklık, kurucularının bağlı bulunduğu baroya başvurunun ardından "Baro Avukatlık Ortaklığı Sicili"ne tescil ile kurulmaktadır. Avukatlık şirketlerinin tescili için oluşturulacak sicilin hangi kurum nezdinde tutulacağı tartışılmalıdır. Burada avukatlık şirketinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil zorunluluğu isabetli olacaktır. Tescil edilen hususların ayrıca ilanı da gerekmektedir. Avukatlara ve avukatlık mesleğine özgü hususların denetimi açısından ise tescil öncesinde şirketin bulunduğu yerdeki baronun onayı aranabilir. Baro tarafından yapılacak inceleme, tip sözleşmeye uygunluk ile sınırlı olmalıdır. Ortaklar imzalarını ticaret sicili müdürü veya

yardımcısının huzurunda atabilmeli, ayrıca avukatlık şirketinin elektronik ortamda da kurulmasına imkân tanınmalıdır. Taslakta avukatlık şirketi sözleşmesinin TBB onayına sunulacağı, onayı takiben şirketin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil edileceği, ayrıca TBB tarafından tutulacak "Avukatlık Şirketi Listesi"ne kaydedileceği ve ilgili baroya bildirileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla avukatlık şirketi modelinde şirket hem ticaret siciline hem de baro siciline kaydedilmiş olacaktır.

- **Ortaklar:** Avukatlık şirketlerinin ortağı olan kişilerin avukat olması gerektiği tartışmasıdır. Kimin avukat olup olmadığı hususu ticaret hukukunun dışında olup, AvK'ya göre tayin edilecektir. Avukatlık şirketinin kuruluşunda ortaklar, avukat sıfatlarını barodan alacakları bir belge suretiyle ispat edebilirler. Avukatlık ortaklığındaki gibi ortak avukatların aynı ilde kurulan barolardan herhangi birine kaydolma şartının aranmasına devam edilmelidir. Taslakta da ortakların, şirketin merkezinin veya varsa şubelerinden birinin bulunduğu yer barosuna kayıtlı olması yönünde bir düzenleme bulunmaktadır (m.62/2). Avukat olma şartı sonucu ortaklar yalnızca gerçek kişiler olabilecektir. Limited ve anonim şirketlerin artık tek ortakla kurulabilmesi nedeniyle, avukatlık şirketlerinde de asgari ortak sayısı bir olmalıdır. Diğer mesleklerden olan kişilerin avukatlık şirketine ortak olup olamayacağı hususu da ticaret hukukunun meselesi olmayıp, avukatlık şirketi ile izlenen politikaya göre belirlenmelidir. Alman *Rechtsanwalts-gesellschaft* modelinden hareketle, Türk hukukunda da buna imkân tanınmasına yönelik görüşler bulunmakla birlikte, taslakta buna ilişkin herhangi bir hüküm yoktur. Ortakların birden fazla avukatlık şirketinin ortağı olup olamayacağı da yine avukatlara özgü bir konu olup, taslakta buna izin verilmemiştir (m.64/2).
- **Sermaye:** Avukatlık serbest bir meslek olup, bu özelliği sonucu avukatların ekonomik faaliyeti, sermayesi ile birlikte bedeni çalışmasına dayanmaktadır. Bununla birlikte, avukatları ortak çalışmaya yönelten nedenlerden biri de büyük sermaye ihtiyacıdır. Avukatlık şirketi modelinin hayata geçirilmesiyle birlikte, avukatlık ortaklığının aksine asgari bir sermaye şartı aranacak ve aksine bir hüküm getirilmedikçe, limited ve anonim şirketlerin kurulabilmesi için gereken TTK'daki asgari sermaye tutarları avukatlık

şirketleri açısından da geçerli olacaktır. Sermayenin kaybı gibi meseleler de TTK'da ilgili şirket türüne ilişkin hükümlere tabi olmalıdır (örneğin TTK m.376). Yine aksine bir düzenleme yapılmadıkça, katılma paylarının şirkete taahhüdü ve ödenmesi de ilgili şirket türüne ilişkin TTK'daki hükümlere tabi olacaktır. Nelerin katılma payı olacağı genel olarak TTK m.127'e göre belirlenmeli, ancak avukatlara ve avukatlık mesleğine özgü nedenler sonucu sermaye şirketi de olsa, asgari sermaye tutarı saklı kalmak kaydıyla katılma payı olarak emeğin de getirilmesine izin verilmelidir. Katılma paylarının şirkete taahhüdü ve tasarruf işlemleri için de TTK m.128 vd. hükümlerinde kabul edilen esaslar uygulanmalıdır. Bu bağlamda AOY'de öngörülen taahhüt ve tasarruf işlemleri, 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte güncelliğini kaybettiğinden, avukatlık ortaklığı modelinin kaldırılmaması halinde en azından bu işlemlere ilişkin TTK'ya atıf yapılmalı ve TTK'nın bu konulara ilişkin getirdiği yeniliklerden yararlanılmalıdır.

- **Amac:** Avukatlıkta ortak çalışmayı mümkün kılan bütün modellerin belki de tek ortak özelliği faaliyetin mesleki çalışma olduğu ve ticari sayılmadığıdır. Taslakta bu husus aynen tekrarlanmıştır (m.62/4). Avukatlığın bir şirket bünyesinde yapılması, avukatlara ve avukatlık mesleğine özgü durumlar korunduğu sürece, ortaklar arasındaki ilişkiyi ticari hale getirmez. O halde şirketin amacının, diğer limited ve anonim şirketlerin aksine, avukatlık mesleğinin yerine getirilmesi olacağı tartışmasızdır. Taslakta ayrıca avukatlık şirketlerinin ticaret odasına kaydolma zorunluluğunun bulunmadığı da açıkça vurgulanmıştır (m.62/4). Bu hüküm de uygulamada yaşanacak olası tartışmaları önlemek açısından yerindedir. Şirketin amacının asıl önemi ise şirketin ehliyetine olan etkisinde kendini göstermektedir. Avukatlık ortaklıklarına ilişkin amaç dışında hak ve mal edineme, üçüncü kişilerle ortaklık kuramama ve tüzel kişilerin paylarını alamama kısıtlaması, taslakta avukatlık şirketleri için de aynen kabul edilmiştir (m.64/1). İşletme konusu dışında kalan işlemler için şirketin hak ehliyetinin kısıtlanması uygulamasına (*ultra vires*) son verildiğinden, avukatlık şirketleri açısından da işletme konusu, yalnızca şirketi temsile yetkili kişilerin temsil yetkilerinin sınırlanması açısından belirleyici olmalıdır. Diğer taraftan, avukatlık şirketinin başka şirketlerin ortağı veya

pay sahibi olamaması kısıtlaması ise, avukatlık mesleğine özgü bir durum olarak kabul edilmeli ve aynen korunmalıdır.

- **Unvan:** Avukatlık şirketi özelinde “ticaret unvanı” yerine “unvan”dan bahsetmek daha doğru olacaktır. Mevcut durumda avukatlık ortaklığının unvanı, bir ya da birkaç ortağın ad ve/veya soyadlarına “Avukatlık Ortaklığı” ibaresi eklenerek belirlenmektedir. Taslakta da unvan konusunu özel olarak düzenlenmiş olup, bu bağlamda bir veya birkaç ortağın ad veya soyadlarına “*avukatlık anonim şirketi*” veya “*avukatlık limited şirketi*” ibaresi eklenerek şirketin unvanının oluşturulabileceği belirtilmiştir (m.62/3). Şirketin işletme konusu yerine ortakların ad ve soyadlarının aranması sonucu, TTK'daki sermaye şirketlerinin ticaret unvanlarının oluşturulma esaslarından ayrılmıştır. Avukatların mesleki kariyerlerinin önemi nedeniyle unvanında ad ve/veya soyadlarının yer alması isabetlidir. Karşılaştırmalı hukuktaki modellerde de unvanlar bu şekilde oluşturulmaktadır. Ayrıca taslakta, avukatlık ortaklıklarının aksine avukatlık şirketinin unvanında “meslek onuruna aykırı olmayacak şekilde” ek kullanımına da izin verilmiştir. Bu da doğru bir tercih olup, bunun sonucunda unvanında “*hukuki hizmetler*”, “*hukuk ve danışmanlık*” gibi eklerin kullanılması mümkün olacaktır. Yine taslakta “*Avukatlık şirketine yeni ortakların katılması, şirketin unvanının değiştirilmesini gerektirmeyeceği gibi, adı veya soyadı unvanında bulunan ortaklardan birinin şirketten ayrılması veya ölümü de bu unvanın değiştirilmesini gerektirmez*” hükmüyle, mevcut durumdaki eksiklik de giderilmiştir (m.62/6).
- **Organlar:** Kendine özgü bir model olması sonucu avukatlık ortaklığının organları, yani ortaklar kurulu, yönetici ortaklar ve denetleme kurulu üzere mevzuatta özel olarak düzenlenmiştir. Avukatlık şirketinin, niteliği itibarıyla bir limited veya anonim şirket olarak kurulacak olması sonucu şirketin organları da ilgili modele göre oluşturulacaktır. Bu açıdan organ konusu, ayrı bir tartışma konusu olmayacaktır. Esasen limited ve anonim şirket modellerinin ikisine birden izin verilmesi halinde sermaye ağırlıklı çalışmak isteyen avukatlar anonim şirketleri, şahıs unsurunun da gözetilmesini arzu eden avukatlar ise limited şirketleri tercih edebilecektir. Genel kurulun çağrı usulü, toplanması, yeter sayılar gibi hususlar

açısından tip sözleşmede hüküm bulunmadıkça, ilgili şirket türüne ilişkin TTK'daki hükümler uygulanacaktır. Yönetim konusunda yöneticilere dair taslakta özel bir hüküm bulunmamaktadır. Özellikle avukatlardan başka kişilerin de avukatlık şirketlerine ortak olabilmesine imkân tanınması halinde, *Rechtsanwaltsgesellschaft* modelinde olduğu gibi pay sahiplerinin çoğunluğunun ve yöneticilerin avukat olmasını şart kılan bir düzenlemenin de yapılması icap edecektir. Son olarak limited ve anonim şirket olması halinde avukatlık şirketi bünyesinde denetim veya denetleme kurulunun kurulması gerekli olmayacaktır. Avukatlık şirketlerinin bağımsız denetime tabi olup olmayacağı hususu ise kanun koyucu tarafından ayrıca ele alınmalıdır.

- Ortaklar arası değişiklikler: Avukatlık şirketinin, limited veya anonim şirket olacak olması sonucu pay devri, şirketten çıkma ve çıkarılma gibi ortaklar arası değişiklikler de ilgili şirket türüne ilişkin TTK'daki hükümlere göre gerçekleşecektir. Ancak ortaklar arası değişikliklere ilişkin olarak avukatlara ve avukatlık mesleğine özgü olan birtakım hususların dikkate alınması gerekmektedir. Payların yalnızca avukatlara devredilmesi, meslekten çıkma veya çıkarılma, baro levhasından silinme, disiplin cezası almış olma gibi esasen avukatlık ortaklıkları için de mevzuatta özel olarak düzenlenmiş ayrıksı durumlar, avukatlık şirketlerinde de aynen korunmalıdır. Ayrıca vekaletnamenin yalnızca şirket adına verilebilecek olması nedeniyle, ortaklıktan bağımsız olarak dava veya iş takip eden tüm ortaklar rekabet yasağına tabi olmalı, bazı şirket türlerinde olduğu gibi rekabet yasağı sadece yönetici ortaklarla sınırlandırılmamalıdır. Rekabet yasağının ihlali avukatlık şirketinde de ortaklıktan çıkarılmak için haklı bir neden oluşturmalıdır. Avukatlık ortaklıkları için mümkün olmayan ortakların talebi üzerine şirketin mahkeme kararıyla feshi müessesesi, ortaklar arası değişikliklerin TTK'ya tabi olacak olması sonucu avukatlık şirketleri için de geçerli olacaktır. Avukatlık ortaklığı modelinin kaldırılmaması halinde ise en azından AOY'de ortaklıktan çıkma konusunun pay devrinden farkı belirginleştirilmeli, iki ve üç aylık iki farklı süre yeknesaklaştırılmalı, ortaklıktan çıkarılma halinde başvurulacak yargı yolu ve dava açma süresi gibi hususlar düzenlenmelidir.

- Sorumluluk: Avukatlık şirketinin hayata geçirilmesi halinde üzerinde durulması gereken en önemli konu sorumluluk olacaktır. Sermaye şirketlerinde ortakların sorumluluğunun şirkete getirdikleri katılma payları ile sınırlı olması, avukatlık şirketlerinde de aynı sorumluluk rejiminin geçerli olup olmayacağı sorusunu akıllara getirmektedir. Zira sorumluluğun sınırlı olacak olması, mesleki faaliyetlerden doğan zararlara karşı kendilerini koruma altına almak isteyen avukatları büyük ölçüde şirket şeklinde örgütlenmeye teşvik edecektir. Avukatlıkta ortak çalışmaya getirilen en önemli eleştirilerden birisinin de bundan müvekkillerin zarar görebilecek olması olduğu unutulmamalıdır. Mevcut avukatlık ortaklığı modeli, sorumluluğun herhangi bir şekilde sınırlandırılmasına imkân vermemektedir. Öte yandan *Rechtsanwaltsgesellschaft* modelinde mesleki sorumluluk sigortası yapılmasıyla birlikte sorumluluğun sınırlandırılması mümkün olup, İngiliz LLP modelinde ise ortaklık adına yapılan işlerden dolayı ortakların kişisel sorumluluğu bulunmaktadır. Taslakta sorumluluk konusu ayrı bir maddede ve TTK'nın anonim ve limited şirketler için öngördüğü sorumluluk rejiminden oldukça farklı bir biçimde düzenlenmiştir. "Şirket ortaklarının sorumluluğu" başlıklı 64. maddesinin 3. fıkrasında avukatlık şirketinin, şirketle ilgili işlem veya eylemler nedeniyle doğan zararlardan dolayı, buna sebebiyet veren ortak veya ortaklık çalışanı avukatlar ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Burada sadece hukuki işlemlerden değil, hukuki eylemlerden de (özellikle haksız fiil) sorumluluk öngörülmüş, ayrıca çalışan avukatlar da sorumluluk zincirine dâhil edilmiştir. Dolayısıyla taslakta, avukatlık ortaklıklarındaki benzer bir hukuki sorumluluk rejimi kabul edilmiştir. Ortakların disiplin sorumluluğu ise haklı olarak saklı tutulmuştur (m.64/4).

Düşüncemize göre taslakta ağır bir sorumluluk rejimi öngörülmüştür. Zira karşılaştırmalı hukuktaki deneyimden de anlaşılacağı üzere ortak çalışmanın bir tüzel kişilik çatısı altında yapılmasına imkân veren modellerin tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biri mesleki iş ve işlemlerden doğan zararlara karşı sorumluluğu sınırlayabilme arzusudur. Sorumluluk sınırsız olduğu sürece zaten aynı büroda birlikte çalışma modeli seçilebilir, hatta tek başına da faaliyet

gösterilebilir. Avukatlık şirketini cazip kılacak en önemli konu, avukatlık ortaklığının da eksik bir yönünü oluşturan sınırlı sorumluluktur. Elbette normal anonim ve limited şirketlere göre avukatların sorumluluğu yalnızca katılma payları ile sınırlandırılmaz, zira avukatlar serbest meslek mensupları olup, mesleklerini icra ederken gerçekleştirebilecekleri kusurlu davranışlarıyla (*malpractice*) müvekkillerine zarar verebilirler. Burada vekalet sözleşmesinden kaynaklanan sözleşmesel bir sorumluluk doğabileceğinden, ticaret şirketleri bünyesinde karşılaşılmayacak bir durum söz konusudur. Vekaletnamenin şirket adına çıkarılacak olması sonucu bundan kaynaklanan zararlardan şirketin sorumlu olacağı açıktır. Asıl önemli konu ortakların da ayrıca şahsen sorumlu tutulup tutulmayacağıdır. Alman hukukunda bu sorunu aşmak üzere *Rechtsanwaltsgesellschaft*'ın mesleki sorumluluk sigortası yaptırılması zorunlu tutulmuştur. Sigorta olduğu sürece şahsi sorumluluk doğmamaktadır. Taslakta avukatlar için TBB tarafından belirlenen esas ve usullere uygun olarak mesleki sorumluluk sigortası yaptırma yükümlülüğü öngörülmekle birlikte (m.84/5, 89/1-e), sigorta yaptırmanın avukatlık şirketlerinde şahsi sorumluluğu kısıtlayan bir boyutu bulunmamaktadır. Avukatlık anonim ve limited şirketleri için de mesleki sorumluluk sigortası yapılması öngörülmeli ve taslaktaki ağır sorumluluk rejimi, yalnızca sigortanın yapılmaması veya teminatın düşük olması hallerinde geçerli olmalıdır.

SONUÇ

Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir (AvK m.1). Avukatlığın bir serbest meslek olması sonucu avukatlar, tek başlarına faaliyet gösterebilecekleri gibi birlikte de çalışabilirler. Mesleğin birlikte icra edilmesi avukatlar arasında bir ortaklık ilişkisinin doğmasına yol açar. Bu ortaklık, dar anlamda birden fazla avukatın aynı büroyu paylaşması ve büronun işletilmesinden doğan giderlere katılması şeklinde gerçekleşebilir. Her ne kadar bu anlamda bir ortaklık, TBK bağlamında adi ortaklıktan farklı olmasa da AvK'da "aynı büroda ortak çalışma" olarak düzenlenmiştir. Diğer taraftan, geniş anlamıyla ortak çalışma ise belli bir kurumsallığın, örgütlenmenin ve tüzel kişilik çatısı altında faaliyetin varlığını gerektirmektedir. Bu çalışma biçimini hayata geçirmek üzere AvK'da 4667 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak "avukatlık ortaklığı" müessesesi getirilmiştir. Mevcut haliyle avukatlık

ortaklığı, kimi zaman şahıs şirketlerini, kimi zaman da sermaye şirketlerini andıran, kendine özgü bir niteliğe sahiptir. Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olarak nitelendirilmesi ve tacirliğin de avukatlıkla bağdaşmayan bir iş olarak düzenlenmesi karşısında kanun koyucu, ortaklık ilişkisine dayalı olarak çalışma arzusunda olan avukatların ticaret şirketleri şeklinde örgütlenmesine bugüne kadar imkân tanımamıştır. Ancak kamuoyuna intikal eden bir taslakta, avukatların limited veya anonim şirket şeklinde kurulacak “avukatlık şirketi” olarak faaliyet gösterebilmesinin önü açılmıştır. Bu yönde bir çalışmanın kanunlaşma sürecine girmesiyle birlikte avukatlık şirketinin nasıl oluşturulması gerektiği tartışmaya açılacaktır. Bu makalede avukatlara ve avukatlık mesleğinin gereklerine özgü hususlar göz önünde bulundurularak, ilerleyen dönemde avukatlıkta yepyeni bir ortak çalışma modeli oluşturabilecek avukatlık şirketi modeline ilişkin birtakım değerlendirme ve önerilerde bulunulmuştur.

Kaynakça

Kitaplar

- Akipek Jale/Akıntürk Turgut/Ateş Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku, C: 1, 14. Bası, Beta Basım, İstanbul 2018
- Alışkan Murat, Limited Şirket (Tarihçe Niteliği), Legal Yayıncılık, İstanbul 2013
- Alper Gizem, Türk Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013
- Ansay Tuğrul, “Avukatlık Ortaklığı Yeni Bir Ortaklık Türü mü?” Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2003 içinde s. 129-145
- Aydoğan Fatih, Tek Kişi Ortaklığı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012
- Ayhan Rıza/Çağlar Hayrettin/Özdamar Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Yetkin Yayınları, Ankara 2019
- Bahtiyar Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 12. Bası, Beta Basım, İstanbul 2017
- Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Bası, Dora Yayınevi, Bursa 2018
- Bozer Ali/Göle Celal, Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, BTHAE Yayınları, Ankara 2017
- Bozkurt Tamer, Şirketler Hukuku, 10. Bası, Legem Yayıncılık, Ankara 2019
- Çamoğlu Ersin, Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008
- Çetiner Selma/Bozkurt Yüksel Armağan Ebru, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017
- Çevik Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2002

- Dural Mustafa/Öğüz Tufan, Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler Hukuku, 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013
- Erdoğan İhsan/Keskin Dilşad, Türk Medeni Hukuku: Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku, 2. Bası, Gazi Kitabevi, Ankara 2019
- Fleischer Holger/Goette Wulf, Münchener Kommentar zum GmbH-Gesetz, Bd: 1, 3. Auflage, Verlag CH Beck, München 2018
- Gummert Hans, Münchener Anwaltshandbuch Personengesellschaftsrecht, 3. Auflage, Verlag CH Beck, München 2019
- Gummert Hans/Weipert Lutz, Münchener Handbuch des Gesellschaftsrecht: BGB-Gesellschaft, OHG, PartG, EWIV, Bd: 1, 5. Auflage, Verlag C.H. Beck, München 2019
- Güner Semih, Avukatlık Hukuku, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2011
- Hannigan Brenda, Company Law, 5. Edition, Oxford University Press, United Kingdom 2018
- Hatemi Hüseyin/Kalkan Oğuztürk Burcu, Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014
- Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku: II. Şirketler Hukuku, 2. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973
- Kayıhan Şaban, Şirketler Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019
- Keenan Denis/Riches Sarah, Business Law, 8. Edition, Pearson, United Kingdom, 2007
- Kendigelen Abuzer, Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikleri Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016
- Karasu Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015
- Kelly David/Holmes Ann/Hayward Ruth, Business Law, 5. Edition, Cavendish Publishing, United Kingdom 2005
- Kırca İsmail/Şehirli Çelik Feyzan Hayal/Manavgat Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku: Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, C: 1, BTHAE Yayınları, Ankara 2013
- Kiper Osman, Uygulamada Ticaret Şirketleri, Beta Basım, İstanbul 1996
- Oğuzman Kemal/Selici Özer/Oktay Özdemir Saibe, Kişiler Hukuku, 16. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016
- Özen Atilla, Avukatlık Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019
- Özsunay Ergun, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1978
- Pettet Ben, Company Law, 2. Edition, Pearson, United Kingdom 2005
- Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014
- Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2020
- Şener Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017

- Sungurtekin Özkan Meral, Avukatlık Mesleği: Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 4. Bası, Barış Yayınları, İzmir, 2013
- Üçışık Güzin/Çelik Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku, C: 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2013
- Yongalık Aynur, Adi Şirkette Sermaye Payı, BTHAE Yayınları, Ankara 1991

Makaleler

- Alışkan Murat, "İşletme Konusu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C: 18, S: 2, s. 207-219
- Arıhan Taylan/Koçak Aslı, "Avukatlıkta Ortak Çalışma", *Ankara Barosu Dergisi*, S: 1997/2, s. 18-38
- Arslan İbrahim/Ünal Mücahit, "Avukatlık Ortaklığının Diğer Ortaklık Türleri ile Karşılaştırması ve Hukuki Niteliği", *SÜHFD*, C: 16, S: 1, s. 47-69
- Atabek Reşat, "Tek Ortaklı Şirket", *BATIDER*, C: 14, S: 1, s. 23-35
- Hakimoğlu Kemal, "Avukatlıkta Ortak Çalışma ve Uzmanlaşma", Hukuk Kurultayı 2000, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2000, s. 245-259
- Kendigelen Abuzer/Doğan Fatih, "Avukatlık Mesleğinin Birlikte İcrası: Avukatlık Limited Şirketi", *AÜEHFD*, C: VII, S: 1-2, s. 315-340
- Kubilay Huriye, "Avukatlık Kanunu'nun Avukatlık Ortaklıklarına İlişkin Hükmünün Eleştirisi", *DEÜHFD*, C: 7 (Özel Sayı), s. 133-171
- Özdamar Mehmet, "Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi", *GÜHFD*, C: 10, S: 1-2, s. 93-117
- Özkan Ahmet Fatih, "Ticaret Unvanlarında Ek Kullanımı", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi*, C: 4, S: 2, s. 239-262
- Turanboy Asuman, "Avukatlık Ortaklığı", *AÜHFD*, C: 50, S: 4, s. 41-63
- Yıldız Burçak, "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği", *BATIDER*, C: 27, S: 3, s. 111-134

Tezler

- Peker Ömer Lütfi, "Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Avukatlık Ortaklığı", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007